

na PULze

časopis prešovskej univerzity

ročník II., číslo 2, jún 2009

Foto: Eva Pariláková

V čase jeho štúdií ekológia nebola zavedenou disciplínou, dnes pôsobí na Katedre ekológie FHPV PU. Vo svojej profesionálnej kariére sa venuje liečivým rastlinám. Čítajte rozhovor s doc. Ivanom Šalamonom v rubrike **Náš človek**.

Ked' sme si dohovárali spôsob, akým uskutočníme rozhovor, navrhhol, či nechceme prísť za ním do Košíc pozrieť si jeho pôsobisko na vlastné oči. Čítajte rozhovor s absolventom sociálnej práce PBF PU Mgr. Miroslavom Firdom v rubrike **Absolvent**.

Náš vzťah k svetu, k prostrediu, v ktorom žijeme, o nás vypovedá viac, ako tušíme. To, čo považujeme za neviditeľné a samozrejmé, sa pri detailnejšom pohľade stáva náhle naliehavo viditeľným, hlásiacim sa o slovo, o kúsok našej vnímavosti. Kým voda tečie, kým je v mrazivom zimnom dni v dome teplo, kým v letnej horúčave nájdeme chladok zelene a priezračnú oblohu pre unavené oči, prijímame to ako samozrejmosť. Možno je dobré premýšľať o nesamozrejmosti týchto darov skôr, ako nás k tomu prinúti náhly smäd. Toto číslo sme sa preto rozhodli venovať téme **ekológia**.

Obsah:

príhovor rektora / 1 – 2
kalendárium / 2 – 5
aktuálne.pu / 6 – 7
náš človek / 8 – 9
rozhovor: Ivan Šalamon
akcie a projekty / 10 – 14
univerzitná knižnica / 15 – 16
rozhovor: Prokip Kolisnyk
zoči-voči / 17 – 20
spolupracujeme aj s usa
mais nejaký problém?
zmeny v jedálni

mojich 7 divov / 21 – 22
prenos poznatkov o liečivých rastlinách do praxe
manažment životného prostredia je veda
Publikácie / 23 – 24
viera a skutky
odborná publikácia 2008
absolvent / 25 – 26
rozhovor: Miroslav Firda
fórum / 27 – 29
samara
mentálna retardácia

erasmus českých budějoviach
hudba / 30 – 31
ocenenie Karola Medňanského
úspešné súťažné zápolenie
hudba, ktorá má farbu
výtvarné umenie / 32
umenie v krajinе
film / 33
krátká dlhá cesta
dianie v meste / 34
deň zeme
genius loci / 35 – 36
vlčia

Rozhovor s rektorm PU prof. RNDr. R. Matlovičom, PhD.

Prežívame pomerne turbulentné obdobie. Na celom svete rezonuje problém hospodárskej krízy. Slovenská ekonomika dopady krízy už výrazne pocítuje. Čo čaká našu univerzitu?

Hospodárska kríza je fenomén, ktorého ďalší priebeh je ťažké predikovať. Nepomôžu nám ani komparácie s predchádzajúcimi krízami, pretože kontext je iný. Nikdy predtým nebola svetová ekonomika globalizovaná do takej miery, ako je dnes. Sledujeme vzájomné súperenie dvoch prúdov ekonomickej myslenia. Na jednej strane sa kríza pripisuje nekvalifikovaným zásahom štátu a politikov do hospodárskych procesov a na strane druhej sa príčiny krízy hľadajú v zlyhaniach regulácie trhových procesov. Myslím si, že východiská bude treba hľadať medzi týmito extrémnymi pozíciami. Naša univerzita, podobne ako iné vysoké školy, už prvé dopady krízy pocitila v znižení financovania výskumných projektov (VEGA, projekty aplikovaného výskumu). V prípade pokračovania negatívneho vývoja národného hospodárstva a následného otvorenia štátneho rozpočtu nie sú ďalšie dopady vylúčené.

Rozpočet PU na rok 2009 bol schválený len nedávno. Ktoré parametre sú klíčové pre tvorbu zdrojov? Ako by sme mali reagovať na riziká vyplývajúce z ekonomickej krízy?

Teší ma, že po pomerne dlhých diskusiách Akademický senát PU schválil, na svojom zasadnutí 26. mája 2009, rozpočet univerzity, ktorý považujem sa solídnym kompromisom medzi zohľadnením princípov zásluhovosti a solidarity. Na jednotlivých pracoviskách si musíme uvedomiť, že prílev financií sa odvíja od výkonov. Rastie význam a váha výkonov vo vede, ktoré sa merajú počtom a kvalitou výstupov (dôraz sa kladie na výstupy v karentovaných časopisoch a monografiách), prílemom financií z grantov (dôraz sa kladie na medzinárodné granty), počtom úspešne ukončených doktorandov a podobne. Na druhej strane dochádza k znižovaniu váhy výkonov vo vzdelení, ktoré sa merajú prepočitaným počtom študentov. Prílev financií ovplyvňuje aj kvalifikačná štruktúra pracovísk a koeficienty nákladovosti pre jednotlivé študijné odbory. Možno teda povedať, že sa každý z nás musí zamerať na produkciu kvalitných výsledkov výskumu, ktorý má medzinárodnú dimenziu, neustále si zvyšovať kvalifikáciu a budovať si sieť medzinárodných kontaktov. Musíme byť podstatne úspešnejší pri získavaní grantov z medzinárodných schém, ktoré sú menej zraniteľné a nepodliehajú výkyvom v súvis-

losti s ekonomickej krízou. Z hľadiska kvalifikačnej štruktúry by všetci tvoriví pracovníci univerzity mali mať ukončený tretí stupeň vysokoškolského štúdia (PhD.). Z hľadiska ponuky študijných programov sa musíme orientovať na klientelu mimo EÚ, teda postupne rozširovať možnosti absolvovania štúdia vo svetových jazykoch. Na tento účel sme zriadili Ústav ázijských štúdií PU, ktorého úlohou je koordinovať spoluprácu s našimi ázijskými partnermi.

V akademickej komunite rezonuje otázka komplexnej akreditácie. Aké sú šance našej univerzity uhájiť si svoju pozíciu?

Proces komplexnej akreditácie hodnotí naše výsledky za roky 2002 – 2007. Osobne som presvedčený, že Prešovská univerzita disponuje solídnym potenciáлом na potvrdenie štatútu univerzity.

Predpokladá to však mobilizáciu potenciálu každého člena akademickej komunity. Na to, aby sme boli úspešní, musíme dosiahnuť plnú kvalifikovanosť tvorivých pracovníkov (PhD.) a zvyšovať úroveň našej výskumnej práce. Bude potrebné postupne opustiť trend extenzívneho rastu spojený

s masifikáciou vzdelenia na prvých dvoch stupňoch vysokoškolského štúdia. Musíme zvýšiť dôraz na kvalitu vzdeleniacích aktivít s dôrazom na študijné programy druhého a tretieho stupňa. Mantrou nášho obdobia je internacionálizácia vzdelenia a výskumu. Potrebné je zapojenie do kooperačných sietí. Tvoriví pracovníci, ktorí nemajú skúsenosti s prácou so zahraničnými partnermi a nedisponujú cudzojazyčnou kompetenciou, postupne strácajú konkurenceschopnosť na akademickom trhu práce.

Na dosahovanie spomínaných cieľov budeme potrebovať zlepšiť našu pozíciu a vzdeleniu, výskumnú a sociálnu infraštruktúru. Aké kroky podniklo vedenie PU v tomto smere?

V tejto oblasti sme zaznamenali výrazné úspechy. Zásadným spôsobom sa nám podarilo zlepšiť medzinárodnú reputáciu univerzity. Boli sme prijatí do exkluzívneho klubu EUA (Európska asociácia univerzít), ktorý združuje najlepšie európske univerzity. Stali sme sa spoluzačladeľom EMUNI (Euromediteránnej univerzity) ako jediná slovenská vysoká škola. Prijali nás tak tiež do Danube Rector's Conference. Podarilo sa nám získať dve centrá excelentnosti, čo znamená finančný prínos v objeme 1,892 mil. eur, ale tiež potvrdenie kvality našej pozície v oblasti výskumu. Úspešný bol aj náš projekt v ďalšej výzve a získali sme 4 915 mil. eur na modernizáciu infraštruktúry a IKT univerzity. Univerzita je partnerom v rozsiahлом medzinárodnom projekte UNESCO pod vedením univerzity v Nikózii. Úspešné boli aj ďalšie podané projekty medzinárodnej spolupráce, kde PU vystupuje ako žiadateľ a združuje v konzorciách iné európske uni-

verzity. Ďalšie projekty sme podali a mnohé sú v štádiu prípravy. Okrem toho sa budú realizovať ďalšie investičné aktivity financované zo štátneho rozpočtu. Najväčšou z nich je rekonštrukcia a do-stavba areálu na Uli. 17. novembra (bývalá základná škola).

Pán rektor, blíži sa záver akademického roka, druhého vo Vašom funkčnom období. Nároky na zamestnancov rastú. Aké konkrétné kroky ste učinili na zlepšenie pracovného prostredia a ohodnotenia zamestnancov?

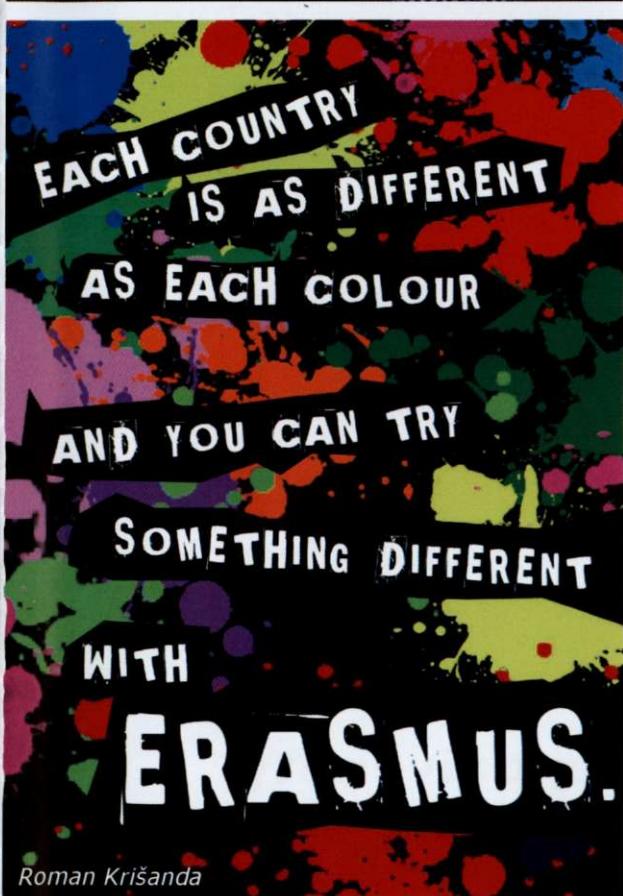
Predpokladáme, že pracovné prostredie sa vy-lepší realizáciou spomínaných infraštruktúrnych projektov. Zriadili sme fond konkurencieschopnosti, z ktorého podporujeme garantov študijných programov, ktoré sú predmetom komplexnej akreditácie, nositeľov významných grantov a autorov pôvodných vedeckých prác uverejnených v karen-

tovaných časopisoch. Zriadili sme Vydavateľstvo PU, ktoré zlepší možnosti publikovania monografií a vedeckých časopisov a iných publikácií na univerzite. Pracovníkom univerzity sme ponúkli školenia v oblasti cudzích jazykov a štatistiky. Zrušili sme poplatky za používanie plavárne pre zamestnancov a rozšírili sme hodiny jej využívania. Vytvorili sme predpoklady na výraznejšie zvýšenie kvality stravovacích služieb v jedálni a bufetoch. V spolupráci s fakultami pripravujeme ďalšie benefity (napr. fyzioterapeutické služby a podobne). Sledujeme cieľ, aby sa všetci tešili z toho, že pracujú a študujú na Prešovskej univerzite. Pri tejto príležitosti by som sa rád poďakoval všetkým pracovníkom a študentom univerzity za vykonanú prácu v končiacom akademickom roku a prajem všetkým, aby načerpali nové sily a energiu, ktorú budeme potrebovať v novom akademickom roku 2009 – 2010.

Zhovárala sa PhDr. Ľ. Adamová

Kalendárium Rektorátu Prešovskej univerzity

1. 4. 2009 Oddelenie vonkajších vzťahov PU v spolupráci s prodekanmi pre zahraničné vzťahy všetkých fakúlt PU organizovalo testovacie derby študentov, ktorí prejavili záujem o študentskú mobilitu na niektoré z európskych inštitúcií vysokoškolského vzdelávania v rámci programu Erasmus. Z celkového počtu 93 prihlásených záujemcov bolo na základe písomného testu a ústneho pohovoru vybratých 55 študentov, ktorí prostredníctvom programu Erasmus využijú príležitosť študovať jeden semester na univerzitách v Českej republike, Grécku, Francúzsku, Poľsku, Rakúsku, Španielsku, Taliansku a vo Veľkej Británii.
6. 4. 2009 rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., a prorekrtorka pre vonkajšie vzťahy doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., prijali na pôde rektorátu PU riaditeľku Fulbrightovej nadácie i odborníkov z USA, ktorí v tomto akademickom roku pôsobia na PF, FF a FM PU v rámci štipendia Fulbrightovej nadácie.
8. 4. 2009 rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., a prorekrtor pre vedu, doktorandské štúdium a akreditáciu prof. PhDr. Peter Kónya, PhD., sa v priestoroch rektorátu PU stretli s novinármi, ktorých informovali o vyhodnotení súťaže Pamätník nežnej revolúcie. Sochárske dielo bude umiestnené v priestore Vysokoškolského areálu na Ulici 17. novembra v Prešove. Vítazom súťaže sa stal Mgr. Art. Jaroslav Drotár.
14. 4. 2009 sa prorekrtorka PU pre oblasť vonkajších vzťahov doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., stretla so zástupcom Úseku marketingu Slovenskej sporiteľne. Predmetom rokovania bola zmluva o spolupráci medzi PU a SLSP.
15. 4. 2009 rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., udelil titul Doctor honoris causa Prešovskej univerzity v Prešove diplomatovi, odborníkovi na medzinárodné právo, neúnavnému propagátorovi slovenskej kultúry a absolventovi Filozofickej fakulty UPJŠ v Prešove, veľvyslancovi v Španielsku – PhDr. Jánovi Valkovi.
16. 4. 2009 rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., v sprievode prorekrtora PU prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD., navštívil Debrecínsku univerzitu v Debrecíne, ktorá s viac ako 33 tis. študentmi a 7 tis. pracovníkmi patrí medzi najväčšie maďarské univerzity. Okrem návštevy ústavov histórie a geografie sa stretnutie s rektorm Debrecínskej univerzity dr. Lászlóm Fésusom nieslo v znamení podpisania zmluvy o vzájomnej spolupráci oboch univerzít.
17. 4. 2009 prorekrtorka PU pre oblasť vonkajších vzťahov doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., v Bratislave rokovala so zástupcami SAIA a SAIAC o možnostiach intenzívnejšieho čerpania grantových prostriedkov (ktoré ponúkajú tieto inštitúcie akademickej medzinárodnej spolupráce) pracovníkmi PU.
20. 4. – 21. 4. 2009 sa prorekrtorka PU pre oblasť vonkajších vzťahov doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., zúčastnila na stretnutí zástupcov univerzít združených v akademickej sieti Danube Rector's Conference v Maribore (Slovinsko). Účelom stretnutia boli prezentácie príkladov úspešnej praxe v oblasti internacionalizácie v partnerských inštitúciach i rokovania o vytváraní strategických partnerstiev pri podávaní projektov EÚ.
23. 4. – 24. 4. 2009 sa realizovala príprava projektu Erasmus MUNDUS. V nemeckom Hannoveri sa konalo stretnutie zástupcov 4 univerzít z Veľkej Británie, Nemecka, Estónska a Slovenska. Zástupcovia univerzít spracovali a na posúdenie Európskej komisii predložili medzinárodný vedecko-výskumný projekt orientovaný na problematiku sociálnej inkluzie. PU reprezentovala prorekrtorka pre oblasť vonkajších vzťahov doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD.
26. 4. – 28. 4. 2009 rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., navštívil Srbsko. S rektorm Belehradskej univerzity prof. dr. Brankom Kovačevičom podpísali kooperačnú zmluvu o rozšírení existujúcej spolupráce. Počas pobytu v Srbsku navštívil rektor aj komunity dolnozemských Slovákov v Hajdušici, Kovačici a Selenči. V Novom Sade rokoval s biskupom evanjelickej cirkev a. v. v Srbsku Samuelom Vrbovským o aktuálnej situácii slovenskej komunity vo Vojvodine.

21. 4. 2009 Oddelenie vonkajších vzťahov PU organizovalo pochovky so študentmi PU, ktorí prejavili záujem o odborné stáže v rámci programu Erasmus organizované v krajinách Európskej únie. Z prihlásených záujemcov v celkovom počte 42 študentov mala najväčšie zastúpenie Fakulta zdravotníctva s 20 prihlásenými študentmi. Z ostatných fakúlt PU mali svoje zastúpenie Filozofická fakulta, Fakulta humanitných a prírodných vied, Pedagogická fakulta a Fakulta manažmentu. Študenti siahali po renomovaných pracoviskách ako napr. multimedialne štúdiá v Českej republike, Nemecku, Španielsku a vo Veľkej Británii, výskumné strediská a múzea vo Veľkej Británii, polské a české inštitúty sociálnej práce či hotelové zariadenia v Grécku a vo Francúzsku.

24. 4. – 26. 4. 2009 sa internátne rádio PU v Prešove Rádio PaF zúčastnilo na 5. ročníku súťaže s názvom Rádiorally 2009 – na celoslovenskej prehliadke tvorby internátnych rozhlasových štúdií, klubov a krúžkov. Rádio PaF v konkurencii ostatných ôsmich rádií obsadilo štyri prvé, tri druhé a štyri tretie miesta, čím si vyslúžilo čestné uznanie za najúspešnejší prihlásený kolektív.

28. 4. 2009 sa PU ako člen Európskej asociácie Erasmus koordinátorov mala možnosť zúčastiť na jubilejnej 5. konferencii koordinátorov v rámci EÚ. Hostiteľom bola Cyberská univerzita v Nikózii, ktorá prijala zástupcov z 27 krajín. PU na podujatí reprezentovala Dr. Naďa Polláková, inštitucionálna koordinátorka programu Erasmus. Tažiskom prezentácií a workshopov bola analýza doterajších aktivít a skúseností v rámci mobilít a stáží študentov a učiteľov a definovanie priorít na nadchádzajúce obdobie. Paralelne so zasadnutiami sekcií prebiehala prezentácia univerzít takmer všetkých zastupiteľských krajín. V silnej konkurencii sa mohla PU zviditeľniť vďaka výtvarným prácам študentov FHPV Miriam Brtkovej a Romana Krišandu. Radostným a pozitívnym vyvrcholením konferencie bolo udelenie 1. ceny za plagát Erasmus Romana Krišandu, čo svedčí o konkurencieschopnosti našich študentov v rámci EÚ.

29. 4. – 30. 4. 2009 bola PU organizátorom 49. zasadnutia pléna Slovenskej rektorskéj konferencie, na ktorej sa stretli rektori vysokých škôl a univerzít z celého Slovenska.

V apríli 2009 bol schválený Projekt 5.1 Modernizácia IKT a infraštruktúry Prešovskej univerzity v celkovej sume 5 173 421,34 EUR (155 854 491,25 SK) – finančné prostriedky sú určené na stavebné práce (výmena okien na ŠD, výmena okien – vestibul VŠA, elektroinštalačie, siete, servery, zlepšenie podmienok pre vzdelávací proces, modernizácia priestorov).

V apríli a máji 2009 prorektorka PU pre oblasť rozvoja, informatizácie a hodnotenia kvality doc. Ing. Jana Burgerová, PhD., v spolupráci s pracovníkmi CVT vypracovali návody pre činnosti v MAIS, bezpečnostný projekt a prevádzkový poriadok MAIS. Prebiehalo priebežné odstraňovanie nedostatkov, riešenie urgentných úloh na fakultách, priebežné upgrade systému – inštalácia nových verzií MAIS.

V apríli a máji 2009 bol v rámci OPVaV opatrenia 2.1 Podpora rozvoja výskumu a vývoja v centrách excelentnosti pripravovaný projekt, ktorý nadväzuje na existujúce Centrá excelentnosti – ďalšie investície do budovania CE na PU ako špičkových pracovísk vedy a výskumu.

V máji 2009 v rámci OPVaV opatrenia 2.2 Podpora aplikovaného výskumu, vývoja a transferu technológií v oblasti energie a energetiky na základe dohody s UK Bratislava prebiehala príprava projektu – vybudovanie fotovoltaickej elektrárne na PU – alternatívny zdroj energie. (PU – partner v podávanom projekte).

V máji 2009 bol schválený projekt PU – EILC (Erasmus Intensive Language Course), na základe ktorého bude PU ponúkať v ďalšom akademickom roku intenzívny kurz slovenského jazyka pre zahraničných Erasmus študentov, ktorí absolvujú študijný pobyt na rôznych slovenských univerzitách.

4. 5. 2009 sa konalo zasadnutie Kolégia rektora PU.

5. 5. 2009 Oddelenie medzinárodných programov PU pozvalo na pôdu PU riaditeľku a zástupkyňu SAIA Bratislava. Predmetom sti-

mulačného stretnutia s prodekanmi pre oblasť zahraničných vzťahov aj iných záujemcov z PU bola prezentácia analytickej komparatívnej štúdie o rezervách PU v porovnaní s ostatnými slovenskými univerzitami pri čerpaní finančných prostriedkov pre internacionalizáciu. Zástupkyne SAIA prezentovali proces získania grantov i úspešnosť PU v posledných rokoch v porovnaní s ďalšími slovenskými inštitúciami vysokoškolského vzdelenávia.

9. 5. 2009 sa prorektorka PU pre oblasť vonkajších vzťahov doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., stretla so zástupcami Katedry filozofie FF PU a jej zahraničnými partnermi, ktorí sa zúčastnili na Medzinárodnej vedeckej kantovskej konferencii ČLOVEK – DEJINY – KULTÚRA III. Predmetom rokovania bola analýza schém projektov ďalšej multilaterálnej spolupráce.

11. 5. 2009 zasadala Rada pre medzinárodnú spoluprácu PU. Prorektorka PU doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., spolu s prodekanmi pre oblasť zahraničných vzťahov PU analyzovali úroveň a kvalitu internacionálizácie na jednotlivých fakultách v roku 2008 v súlade so stanovenými indikátormi kvality. Prodekan informovali o prioritách a stratégiah fakúlt zameraných na zvýšenie kvality výstupov v oblasti medzinárodnej akademickej spolupráce v nasledujúcom období.

12. 5. – 13. 5. 2009 sa rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., zúčastnil na Vedeckej rade Prírodovedeckej fakulty Univerzity Palackého v Olomouci.

14. 5. 2009 sa pod vedením prorektorky PU doc. PhDr. Ivety Kovalčíkovej, PhD., koordinátorky projektu medzinárodnej spolupráce TELL na PU, konalo stretnutie 5 pedagógov a 10 študentov z FHPV a FF PU, ktorí sa zúčastnia na dvojtýždennej letnej škole v tureckej Antalyi zameranej na didaktiku vyučovania jazykov. Projekt je finančne podporený v rámci programu IP Erasmus.

15. 5. 2009 študenta Romana Krišandu ocenil rektor PU za reprezentovanie PU a získanie prvej ceny v medzinárodnej súťaži programu ERASMUS v Nikózii – Najlepší plagát.

16. 5. 2009 sa rektor PU prof. RNDr. René Matlovič, PhD., zúčastnil na podujatí Dni priateľstva, organizovanom na štátnej hranici Vyšné Nemecké – Užhorod.

18. 5. 2009 rektor PU prevzal z rúk podpredsedu vlády a ministra školstva SR Jána Mikolaja certifikáty o udeľení centier excellentnosti – Centrum excellentnosti ekológie živočíchov a človeka a Lingvokulturologické a prekladateľsko-tlmočnícke centrum s celkovou podporou ich činnosti vo výške 1 892 tis. eur.

21. 5. 2009 sa konala tlačová beseda s rektormi PU prof. RNDr. René Matlovičom, PhD., dekanom FHPV PU prof. RNDr. Ivanom Bernasovským, DrSc., a prodekanom pre vedu a doktorandské štúdium FF PU prof. PhDr. Jozefom Sipkom, PhD., na tému novovznikajúcich centier excellentnosti na PU.

22. 5. 2009 sa rektor PU zúčastnil na Vedeckej konferencii organizovanej na Univerzite Mateja Bela v Banskej Bystrici.

26. 5. 2009 zasadal Akademický senát PU.

28. 5. 2009 španielsky veľvyslanec José Ángel López Jorrín navštívil PU.

3. 6. – 4. 6. 2009 prorektorka PU pre oblasť vonkajších vzťahov doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD., prezentovala strategiu prenosu kreditov a uznávania štúdia v zahraničí – problémy a pozitíva na PU v Rade pre zahraničnú spoluprácu Danube Rector's Conference v chorvátskom Zadare. Ďalšie témy rokovania medzinárodného grémia boli: Lifelong learning – advantages and possible difficulties, Qualification framework and employability.

Kalendárium fakúlt Prešovskej univerzity

„Študenti VS Dekan FM“ – pod takýmto názvom sa 19. 3. 2009 v aule na Ulici 17. novembra uskutočnilo stretnutie členov akademickej obce Fakulty manažmentu PU v Prešove. S dekanom fakulty prof. Dr. Ing. Róbertom Štefkom, PhD. a ďalšími zástupcami vedenia fakulty hovorili študenti prevažne o možnostiach zlepšenia a zefektívnenia vzájomnej komunikácie a podmienkach štúdia. Pre veľký záujem študentov plánuje vedenie FM PU podobné neformálne stretnutia uskutočňovať pravidelne, každý akademický rok.

26. 3. 2009 sa na pôde GTF PU uskutočnila vedecká konferencia s medzinárodnou účasťou Spev v byzantsko-slovanskej liturgii. Na konferencii vystúpili odborníci z teórie byzantskej hudby a liturgického spevu zo Slovenska, Česka, Ukrajiny, Maďarska a Kanady.

Na prezentácii škôl a školských zariadení, ktorá sa uskutočnila 30. 3. 2009 v prešovskom PKO pri príležitosti Dňa učiteľov – Rezortného dňa pracovníkov školstva a vedy, predstavila FM PU svoj nový filmový dokument a informačnú brožúru pre zahraničných študentov v anglickom jazyku. Film si v spoločnosti jeho autorky PhDr. Martiny Ferencovej, PhD., prezrel i primátor Prešova JUDr. Pavel Hagyari. Záujemcovia ho môžu nájsť na webovej stránke FM PU www.unipo.sk/fm. Dotlač informačnej brožúry v angličtine sa pre veľký záujem študentov i pedagógov uskutoční v septembri 2009.

17. 4. 2009 sa študenti FZ PU študijného odboru ošetrovateľstvo pridali k ostatným dobrovoľníkom v rámci akcie Deň narcisov, aby svojou aktívnu účasťou podporili kampaň, ktorej cieľom je vniest problematiku boja proti rakovine, ako aj pravdu o súčasnom postavení chorých na Slovensku bližšie k ľuďom, prehľobiť vo verejnosti záujem o riešenie problematiky onkologických ochorení a získať peňažné prostriedky na podporu výskumných projektov, nákup prístrojového vybavenia, publikáčnu činnosť a programy určené onkologickým pacientom. Vzhľadom na profesionálne zameranie študenti okrem zbierky dobrovoľných finančných prostriedkov podporovali záujem obyvateľstva o problematiku prevencie nádorových ochorení. Deň narcisov sa v na-

šom meste skončil úspešne, vyzbieralo sa 13 589 €. Na celkovej sume tvoria podiel aj sponzorské príspevky v sume 300 € získané dekankou FZ PU prof. PhDr. Annou Eliášovou, PhD., počas charitatívnej akcie konanej vo Via Magna.

20. 4. 2009 sa pod vedením trénerky Mgr. Terézie Slančovej, PhD., zúčastnili študentky FŠ PU na celoslovenskom finále Vysokoškolskej ligy vo volejbale v kategórii žien, rovnako pod vedením Mgr. Petra Váhovského mala FŠ PU zastúpenie v celoslovenskom finále vysokoškolákov aj v kategórii mužov.

Katedra športovej humanistiky a kinantropológie FŠ PU usporiadala 21. 4. 2009 fakultné kolo ŠVOA. Súťažilo sa v dvoch teoretických sekciách a sekcií pohybových skladieb. Motiváciou pre súťažiacich v teoretických sekciách bola udeľovaná Cena dekana FŠ PU v spolupráci s Dexia bankou o najlepšiu študentskú vedeckú prácu vo vedách o športe. V spoločnej sekcií vedných odborov športová kinantropológia a humanistika ocenenie získal Bc. P. Čech, v kategórii doktorandov Mgr. M. Kokinda. V súťaži pohybových skladieb v športovej sekcií prvenstvo získala skupina Chaoszina to je psina a v tanečnej sekcií skupina Retro Fashion.

23. 4. 2009 sa uskutočnil ďalší ročník Študentskej vedeckej konferencie, ktorý organizovala Katedra knižničných a slovakistických štúdií FHPV PU v spolupráci s Katedrou českého jazyka a literatúry s didaktikou Pedagogickej fakulty Ostravskej univerzity. Šesť českých a sedem slovenských študentov (P. Neuvirthová, V. Andraščíková, K. Jurčová, B. Klúčárová, T. Polák, M. Suraba, D. Olejárová) prezentovalo formou videokonferencie svoje práce z literárnointerpretáčnej, jazykovednej či masmediálnej oblasti. Tematicky rôznorodé, no kvalitativne vyrovnané príspevky zaujali a vyvolali živú, miestami aj polemickú diskusiu medzi prešovským a ostravským publikom.

23. 4. 2009 sa na GTF PU konala medzinárodná vedecká konferencia Personalizmus a súčasnosť. Na organizácii sa podieľalo päť inštitúcií – okrem domáčich Katedry filozofie a religionistiky GTF PU a ÚSKI – pobočky v Prešove aj tri zahraničné inštitúcie – Polskie Towarzystwo Filozoficzne – Oddział w Cieszynie, Zakład Antropologii Kultury i Filozofii Człowieka, ATH w Bielsku-Białej, Sekcja Etyki UKSW w Warszawie. Medzi prednášajúcimi bol aj košický pomocný biskup a garant študijného programu religionistika na GTF PU prof. Stanislav Stolárik.

24. 4. 2009 vydavateľstvo Oxford University Press v spolupráci s Katedrou anglického jazyka a literatúry FHPV PU a Metodicko-pedagogickým centrom v Prešove zorganizovalo prednášku Toma Hutchinsona na tému Príbeh ako efektívny spôsob vyučovania angličtiny. V aule PU sa stretlo viac než dvesto učiteľov angličtiny základných a stredných škôl z prešovského a košického kraja, ktorí sa dozvedeli, ako efektívne obohatiť vyučovanie anglického jazyka. Počas otvoreného fóra, ktoré nasledovalo po prednáške, Tom Hutchinson odpovedal na otázky prítomných učiteľov. Autogramiáda, o ktorú bol veľký záujem, dôstojne ukončila jeho návštevu v Prešove.

28. 4. 2009 sa na FF PU pod záštitou dekana FF PU prof. PhDr. Rudolfa Dupkalu, CSc., konala 5. študentská vedecká konferencia. Vystúpilo na nej 100 študentov v nasledujúcich sekciách: Sekcia estetiky, kulturológie a vied o umení, Sekcia filozofie a etiky, Sekcia história, Sekcia politológie, Sekcia masmédií, Sekcia jazykovedy, Sekcia prekladateľstva a tlmočníctva, Sekcia literárnej vedy a Sekcia psychológie, pedagogiky, andragogiky a sociálnej práce.

28. – 29. 4. 2009 PBF PU navštívil prof. Petri Piironen z Univerzity v Joensuu z Fínska. V priebehu dvoch dní predniesol zaujímavé prednášky týkajúce sa detailnej prezentácie jeho domovskej Univerzity v Joensuu a história Pravoslávnej cirkvi vo Fínsku. Na druhý deň prof. P. Piironen priblížil problematiku prekladov liturgických textov do fínskeho jazyka. Prednášky zaujali nielen študentov, ale aj vyučujúcich, čo sa odzrkadlilo na obohacujúcej diskusii.

29. 4. 2009 sa v Banskej Bystrici konalo celoslovenské kolo ŠVA, na ktorej sa zúčastnili aj študenti FŠ PU. Okrem študentov mala FŠ PU zastúpenie aj v jednotlivých komisiach. V komisii pre pohybové skladby rozhodovala Mgr. Danka Dráčková, PhD., v sekciách teoretických Mgr. Róbert Kandrač, PhD., a v sekcií športová kinantropológia a edukológia Mgr. Terézia Slančova, PhD.

V dňoch 4. – 6. 5. 2009 sa na GTF PU konali prednášky Dr. Karla Sládka z Katolíckej teologickej fakulty katedry teologickej etiky a teológie spirituality Karlovej univerzity v Prahe na témy: Definícia spirituálnej teológie a jej vzťah k teologickým disciplínam, Trinitárne východiská spirituálnej teológie a Mystika v Cirkvi.

5. 5. 2009 Katedra praktického bohoslovia PBF PU organizovala I. ročník študentského vedeckého seminára na tému: *PRAVOSLÁVIE A SÚČASNOSŤ*. Na úvod sa účastníkom prihovorili prof. ThDr. Ján Zozuľák, PhD., dekan PBF PU, a prof. ThDr. Peter Kormaník, PhD., vedúci katedry. Študenti prezentovali zaujímavé a pútavé príspevky z rôznych teoreticko-praktických oblastí pravoslávnej teológie, čo sa prejavilo aj vo vzájomnej diskusii.

5. – 6. 5. 2009 sa v Rوكu svätého Pavla uskutočnila medzinárodná vedecká konferencia Pavlova rétorika na pozadí Starého zákona. Konferencia sa konala v rámci II. Biblických dní na GTF PU. Cieľom konferencie bolo priblížiť miesto a význam Starého zákona v teológii apoštola Pavla.

12. 5. 2009 zorganizovali študenti FŠ PU v spolupráci s mestom Prešov a s MŠ na Budovateľskej ulici pod vedením PaedDr. Klaudie Zuskovej, PhD., Rozprávkovo-športové dopoludnie pre deti 15 prešovských materských škôl.

28. 5. 2009 PU navštívil španielsky veľvyslanec José Ángel López Jorrín. V sprievode Maria Herrera Ramíreza, osobného asistenta honorárneho konzula, a Marie Rosy Recio Crespo, lektorky španielskeho jazyka a kultúry, ho na pôde PU privítala a rokovanie viedla prorektrorka PU pre vonkajšie vzťahy doc. PhDr. Iveta Kovalčíková, PhD. Na stretnutí, predmetom ktorého bolo zhodnotenie úrovne a kvality vzťahov PU s akademickými partnermi v Španielsku i analýza ďalších možných bilaterálnych vzťahov v rámci schém Európskej Únie, bola prítomná aj vedúca Katedry španielskeho jazyka a literatúry FF PU Mgr. Adriana Koželová. Španielskeho veľvyslanca zaujímal história a súčasný stav vyučovania španielskeho jazyka na PU, predmetom rokovania bola aj budúca možná spolupráca PU a Veľvyslanectva Španielskeho kráľovstva pri umiestňovaní študentov na stážach LLP Erasmus v Španielsku i pri zabezpečovaní študijnej literatúry pre študentov španielskeho jazyka.

Fond konkurencieschopnosti na PU

Pred niekoľkými dňami schválil Akademický senát PU nový rozpočet na rok 2009. Jednou z jeho nových kapitol v tomto aj predchádzajúcom roku je Fond konkurencieschopnosti, z ktorého sú väčšími či menšími sumami odmeňovaní „niektorí“ zamestnanci univerzity. Pri rokovaniach o tvorbe rozpočtu i v senáte fond bol a stále je predmetom viacerých otázok a väčšine akademickej obce nie je jasný mechanizmus jeho prerozdeľovania. Na zmysel, poslanie a ciele fondu konkurencieschopnosti sme sa opýtali prof. PhDr. Petra Kónyu, PhD., prvého prorektora Prešovskej univerzity.

Takže, pán prorektor, aký je zmysel a ciel' fondu?

Fond konkurencieschopnosti PU zriadil pán rektor začiatkom roka 2008 na odmenenie tých aktivít pedagogických a výskumných zamestnancov, ktoré posilňujú konkurencieschopnosť univerzity na trhu vysokoškolského vzdelávania. Za takéto aktivity boli označené: predovšetkým garantovanie magisterských a doktorandských študijných programov a odborov habilitácií a inaugurácií, získanie výskumných projektov zo zahraničných a náročných domácich grantových projektov (APVV, AV, MVTS) a publikovanie pôvodných vedeckých prác v karentovaných vedeckých časopisoch. To sú asi hlavné aktivity, ktoré zabezpečujú naše postavenie v štruktúre vysokých škôl na Slovensku a významnou mierou sa podielajú na tvorbe rozpočtu. Zjednodušene môžeme povedať, že cielom fondu je prispieť k udržaniu takýchto kolegov na univerzite, aby neodišli „ku konkurencii“.

Zmenila sa koncepcia fondu a skladba odmeňovaných aktivít po skúsenostiach z minulého roku?

Áno. Predovšetkým sme v tomto roku pristúpili aj k odmeneniu garantov bakalárskych študijných progra-

Centrum celoživotného a kompetenčného vzdelávania na PU

Centrum celoživotného vzdelávania Prešovskej univerzity v Prešove (CCKV PU) bolo zriadené na základe rozhodnutia Akademického senátu PU 9. októbra 2006. O jeho poslaní sme sa porozprávali s jeho riaditeľom, PhDr. M. Javorom, PhD.

Pán riaditeľ, pred niekoľkými mesiacmi ste sa stali novým riaditeľom CCKV PU. Môžete nám priblížiť činnosť a hlavné oblasti pôsobenia tejto inštitúcie?

Podľa nedávno prijatého štatútu CCKV PU je jeho poslaním príprava, organizácia a zabezpečenie aktivít v rámci vysokoškolského a celoživotného vzdelávania, ktoré sa uskutočňuje najmä v zmysle zákona o vysokých školách. Centrum tvorí 5 útvarov. Ústav jazykových kompetencií, Ústav digitálnych kompetencií, Detská univerzita, Univerzita tretieho veku a Audiovizuálne štúdio. Ustavy zabezpečujú výučbu jazykových a digitálnych kompetencií pre študentov všetkých fakúlt PU. Centrum spolu zabezpečuje výučbu viac ako 400 predmetov. Tomu zodpovedá aj náročná prípravná a organizačná činnosť, keďže centrum má len necelú dvadsiatku zamestnancov. Sme radi, že sa podarilo pod CCKV integrovať aj logickú súčasť procesu celoživotného vzdelávania – Prešovskú detskú univerzitu, ktorej druhý ročník sa bude konať v dňoch 6. – 10. júla 2009. Univerzita tretieho veku je úspešným projektom s niekoľkými desiatkami študentov v Prešove a v Spišskej novej Vsi. Audiovizuálne štúdio je pracoviskom, ktoré má za úlohu podporovať všetky formy edukácie, vedy a výskumu na PU. Ide o audiovizuálnu podporu, či už priamu, alebo nepriamu. Centrum prostredníctvom Ustavu jazykových kompetencií organizuje veľmi úspešné jazykové kurzy pre zamestnancov PU.

Aké nové ciele, zámery či vízie ste do činnosti Centra priniesli?

CCKV je centrom, ktoré rozširuje a prepája rôzne formy spôsoby a metódy vzdelávania. Proces vzdelávania vo všeobecnosti podlieha v poslednej dobe výrazným celospoločenským vplyvom, ako sú technologické inovácie, definovanie nových kompetencií, multiodborovosť na liehavých problémov. Ciele a vízie sú v podstate rovnaké, ale efektivita a prostriedky na ich napĺňanie sa musia vylepšovať. Usilujeme sa o zjednodušenie a zefektívnenie zabezpečovania niektorých kľúčových kompetencií, čo vzhľadom na určitú zotrvačnosť používaných vzdelávacích organizačných foriem nie je vždy jednoduché. Prvý veľký zámer môjho pôsobenia bol naplnený schválením Štatútu a Organizačného poriadku CCKV. Ide o rámcové dokumenty, na ktorých môžeme stavať. Prvé mesiace môjho pôsobenia boli naplnené snahou o vyčistenie Centra od činností, ktoré do neho nepatria. Ide napríklad o servis didaktickej techniky. Na druhej strane sme veľmi radi prijali ponuku vedenia univerzity na organizovanie ďalších foriem vzdelávania. Ďalším cieľom je presvedčiť vedenie všetkých fakúlt, že CCKV je pre nich najlepším partnerom na zabezpečenie

mov, na čo vlni, kvôli ich vysokému počtu, neboli vo fonde dostatok prostriedkov. Takisto sa pán rektor rozhodol odmeniť garantov nových podaných doktorandských študijných programov, predložených na akreditáciu. Podotýkam, že vo všetkých prípadoch hovoríme o aktivitách za rok 2008.

Viete už teraz povedať, či plánujete ďalšie zmeny v skladbe odmeňovaných činností z fondu na nasledujúci rok?

Samozrejme, skúsenosti i podnety zo strany akademickej obce už teraz ukazujú, že by bolo vhodné odmeniť aj ďalšie aktivity, vykonávané počas roku 2009. Plánujeme napr. odmeniť autorov kvalitne pripravených výskumných projektov (APVV, AV, zahraničných, medzinárodných), aj keď nebudú financované, ale zároveň nebudú vylúčené pre formálne či obsahové nedostatky. Podobne zvažujeme odmenenie autorov vedeckých monografií, ktoré v súčasnosti prinášajú nezanedbateľné prostriedky do rozpočtu univerzity. A nevylučujem, že v priebehu roka sa ukážu ešte ďalšie priority.

A na záver ešte jedna otázka, ako motivácia učiteľskej časti akademickej obce. Môžete nám povedať, aké sumy boli v tomto roku z fondu prerozdelené?

Samozrejme, môžem, ale bez mien, podľa jednotlivých kategórií. Za garantovanie študijných programov boli priznané osobné príplatky, mesačne v sume 250 € za doktorandské programy a odbory habilitácií a inaugúrácií, 200 € za magisterské programy a 50 € pre docentov za garantovanie bakalárskych (aj učiteľských magisterských) a spolugarantovanie doktoranských študijných programov (resp. aj odborov habilitácií a inaugúrácií). Osobný príplatok vo výške 200 € mesačne dostávajú aj riešitelia medzinárodných výskumných projektov (6. a 7. RP). Za ďalšie uvádzané činnosti boli udelené jednorazové odmeny, a to v sume 200 € za publikovanie vedeckých prác v karentovaných časopisoch (iba jedna, bez ohľadu na počet prác), 350 € za získanie domáceho výskumného projektu z náročnejších grantových schém (APVV a AV) a rovnaká čiastka za vypracovanie nového doktoranského študijného programu a jeho predloženie na akreditáciu.

Zhovárala sa Ing. Vladimíra Daňková

nie jazykových a digitálnych kompetencií tak z odborného, ako aj ekonomickeho hľadiska. Získať dôveru svojou profesionálitou a kvalitou si musia aj ďalšie útvary. Som presvedčený, že sa to s novými ľuďmi, ktorých sa mi podarilo presvedčiť na spoluprácu s centrom, určite podarí. Podľa dlhodobého zámeru PU musí v blízkej budúcnosti získať každý zamestnanec PU certifikát ECDL. Táto úloha bude hlavne pre apatiu zamestnancov k ďalším kurzom a skúšaniam veľmi náročná, ale zvládnuteľná. Dôležité bude aj urobiť produkty Centra zaujímavými pre vonkajšie prostredie.

Takže, aké nové činnosti bude centrum odteraz integrovať?

Ide hlavne o nové prístupy – zvýšiť vzájomnú spoluprácu a podporu útvarov centra. V posledných mesiacoch sa nám podarilo prepojiť aktivity najmä medzi Prešovskou detskou univerzitou, Ústavom digitálnych kompetencií a Audiovizuálnym štúdiom. V nasledujúcom období je naším zámerom prepojiť užšou spoluprácou aj ďalšie útvary. Konkrétnym spoločným výstupom bude okrem iného aj „Ročenka CCKV PU“, ktorej sme vymysleli názov „Kľúčové kompetencie európskeho občana pre celoživotné vzdelávanie“.

Všetky oblasti Vašej činnosti pokrýva rozpočet PU, alebo hľadáte aj prostriedky z iných zdrojov?

Jedným z cieľov v ekonomickej oblasti je zabezpečiť činnosť Centra z mimouniverzitných zdrojov. Na čo si Centrum nezarobí, to nebude mať. Okrem prostriedkov z výkonov centra za výučbu pre študentov jednotlivých fakúlt si veľa sľubujeme od zisku z testovania ECDL, organizácie DPŠ či z ďalších chystaných aktivít. Pracovníci CCKV podali v minulých mesiacoch výskumné a podporné projekty KEGA a APPV. Podrobny prehľad získaných prostriedkov aj s príslušným zhodnením bude možné zverejniť až v závere roka.

Ktoré podujatia plánujete v najbližšej budúcnosti?

Ako som už spomenul, začiatkom júla pod vedením Centra prebehne druhý ročník Prešovskej detskej univerzity. Počet prihlásených detí (cez 200) svedčí o veľkom záujme. Na Ústave digitálnych kompetencií prebieha testovanie ECDL/ICDL v zmysle rozpisu, t. j. každý piatok. Akreditované testovacie centrum PU so štyrmi skúšobnými komisárm už odovzdalo 35 absolventom certifikát ECDL/ICDL. Ústav digitálnych kompetencií organizuje aj certifikované kurzy na získanie osobitnej odbornej spôsobilosti rádiooperátor. Pracovníci Ústavu pripravili pre seniorov, ale aj pre ostatných záujemcov Letný kurz IKT a plánujeme týmto ústavom organizovať certifikované kurzy klávesnicovej gramotnosti v rámci administratívnej a ko-rešpondencie (výučbový program ATF, aplikácia normy STN 01 6910 – Pravidlá písania a úpravy písomností, Rules for Typewriting and Text Presentation) pre záujemcov z interného a externého prostredia. Zaujímavé budú určite aj plánované špecializované kurzy na obsluhu zariadení a technológií globálnych polohových systémov – GPS, GALILEO či špecializované kurzy videokonferenčných technológií pre organizátorov videokonferencií. Pre veľký ohlas Centrum bude organizovať aj ďalšie jazykové kurzy pre zamestnancov PU. Aktuálne plánované podujatia a akcie sú vždy priebežne propagované na stránkach CCKV PU.

Zhovárala sa Ing. Vladimíra Daňková

Príroda je pre každého človeka skutočne nenahraditeľným posilňujúcim prostredkom

V čase jeho štúdií ekológia nebola zavedenou disciplínou, dnes pôsobí na Katedre ekológie FHPV PU. Vo svojej profesionálnej kariére sa venuje liečivým rastlinám. Docent Ivan Salamon.

Pre staršiu a možno ešte aj strednú generáciu bolo prirodzené vyrastať v úzkom kontakte s prírodným priestorom. Väčšina dôležitých hier a sociálnych kontaktov sa odohrávala v exteriéri. Vnímate zmenu v tejto dimenzií ľudského života v súčasnej generácii mladých ľudí a ako ju hodnotíte?

Nemyslím si, že by mladý človek mal negatívny vzťah k prírode. Potvrdzuje sa mi, že vo všeobecnosti vieme alebo cítimo, že prírodniny okolo nás tvoria návrat do nášho pôvodného prostredia a že je to jediný prirodzený spôsob nadobudnutia nášho pokoja, rovnováhy a zlepšenia zdravia. Je pravdou, že je stále ľažšie nájsť prírodu v blízkosti nášho domova, ale aj napriek tomu väčšina z nás vynakladá úsilie a vracia sa do prírody čo najčastejšie. Plne súhlasím s tvrdeniami o prírode, že naše oči sú v zajatí farieb a tvarov, keď pozorujú stromy, kvety a vrchy, uši môžu počúvať spev vtákov – alebo vnímať blahodarné ticho, chuťové poháriky sa tešia z akéhokoľvek jednoduchého jedla, ktoré prijímajú v takejto atmosfére a celou svojou bytosťou, každou časťou tela môžeme vychutnať pohyb na čistom vzduchu a v žiare slnečných lúčov. Jednoducho povedané, „príroda je pre každého človeka skutočne nenahraditeľným posilňujúcim prostredkom“.

Aká bola genéza Vášho vzťahu k prírode, ktorý vyústil až do profesijného zamerania? Ako ste sa dostali k štúdiu ekológie?

Ekológia je mladou venuou disciplínou. Rozvíjala sa postupne ako súčasť filozofie, prírodrovedy a špeciálnych biologickejch disciplín (botanika, zoología, hydrobiológia a ī.) a geografie. Ekológia prešla v 20. storočí procesom vývoja, keď sa stala exaktnou, kvantitatívnou vedou, ktorá sa snaží objasniť a exaktne vyjadriť integritu ekosystémov a ich zložiek, fungovanie celej biosfery – sféry života na planéte Zem. Je teda zrejmé, že v čase mojich štúdií sme nemali predmet EKOLÓGIA. Venovať som sa však začal liečivým rastlinám. Pri fytoterapii človek využíva

rastlinné liečebne účinné látky. V rastlinnej eko-fyziológií sú to sekundárne metabolity, ktorých syntéza predstavuje vyššiu formu vzťahu medzi prostredím (stanovištom) a rastlinou, a tak sa dostávame k problematike ekologického výskumu. Na vysvetlenie je ešte potrebné dodať, že táto rastlinná komunikácia s okolím pôsobí buď stimulačne, alebo inhibične v interakciách: rastlina – rastlina (alelopatia), rastlina – mikroorganizmus (fytoalexíny), rastlina – hmyz (atraktanty, fytocídy, repellenty), rastlina – bylinožravec a rastlina – človek. V súvislosti s profesijným zameraním okrem osobnostných daností sú podstatní ľudia, ktorých stretnete v čase a priestore. Moja vďaka za to, kto som, patrí prof. RNDr. E. Masarovčovej, DrSc., prof. RNDr. P. Eliášovi, PhD., prof. R. Hončarivovi, CSc., Mgr. V. Tkáčovi, prof. Dr. L. E. Crakerovi, ale aj prof. RNDr. J. Terekovi, PhD., ktorého poznám už vyše 25 rokov.

Boli ste často svedkom prezentácie problematiky liečivých rastlín aj na svetových fónoch. Je rozdiel medzi prístupom k liečivým rastlinám u nás a vo svete?

Patrím medzi tých, ktorí hlavne z profesionálneho aspektu mali možnosť navštíviť všetky obyvateľné svetadiely. Jednoznačne existujú svetové regionálne odlišnosti a trendy v spotrebe liečivých rastlín. Fytomedicína všade vypĺňa rôznym spôsobom medzeru medzi tradičným – ľudovým liečiteľstvom

a konvenčnou medicínou využívajúcou hlavne syntetické liečivá. Najoptimálnejšie je tento vzťah vyturený v Európe. Napríklad v Nemecku viac než 80% všetkých lekárov používa a predpisuje svojim pacientom fytoterapeutické prípravky. V Ázii sú obidve liečiteľské formy, konvenčné a ľudové liečiteľstvo, s fytomedicínou prakticky paralelné. Znamená to, že žiadna z nich nie je uprednostňovaná. V USA a Austrálii je situácia úplne odlišná. Prvoradá konvenčná medicína je úplne oddelená od tradičného liečiteľstva. Základom tejto skutočnosti je chýbajúca história využívania bylín a s tým súvisiaci nedostatok informácií. V posledných rokoch však nastáva aj tu výrazná zmena. Mnoho lekárskych autorít začína odporúčať aplikáciu fytomedicínskych postupov a prípravkov svojim pacientom v ich každodennej liečiteľskej praxi. Nakoniec väčšina chudobnej Afriky zatiaľ má len svoje ľudové liečiteľstvo, tradície a etnobotaniku.

Ako by podľa Vás mala vyzeráť výchova k ekológii na univerzite, aby sa nevnímala formálne?

Prognózy naznačujú, že 21. storočie by malo byť storočím ekológie. Ekológovia budú musieť vedieť odpovedať na celý rad otázok v súvislosti s fungovaním biosféry, ekosystémov v meniacich sa podmienkach globálnej zmeny.

Z uvedeného je zrejmé, že výchove, výskumu a vývoju v ekológii by sme mali venovať prioritnú pozornosť. Pre našich študentov je potrebné dennodenne zdôrazňovať, že hlboke vedomosti nielen z vedného odboru EKOLÓGIA otvárajú bránu do sveta nezávislosti, nádeje, splnených snov a plánov do budúcnosti. Bol by som rád, aby si každý študent uvedomil, že tieto vedomosti sa musia stať pevnou súčasťou jeho vnútornej existencie, aby pomocou nich lepšie pochopil realitu sveta. Na druhej strane je to o to väčšia zodpovednosť nás, vysokoškolských učiteľov. V dnešnej dobe otvoreného globálneho priestoru, stretávania sa ľudí a komunikácie s nimi už nestačí mať akčný rádius osobnostných dispozícií a schopností od Veľkého Šariša po Kysak. Ak sa nám bude chcieť tieto princípy dostať do praxe, nemám strach o formálnosť a maskovanie v akejkoľvek našej činnosti, ekológiu nevynímajúc.

V súčasnosti sa môžeme stretnúť s mnohými katastrofickými víziami možných prírodných katakliziem, ako aj so skeptickým spochybňovaním takýchto scenárov. Je zrejmé, že istým zmenám v doterajšom prístupe k prírode sa však nevyhneme.

Môže podľa Vás jednotlivec nejako prispiet? Akým spôsobom?

Svojich študentov som učil, že sú známe tri základné aspekty globálnych problémov vo vzťahu „človek

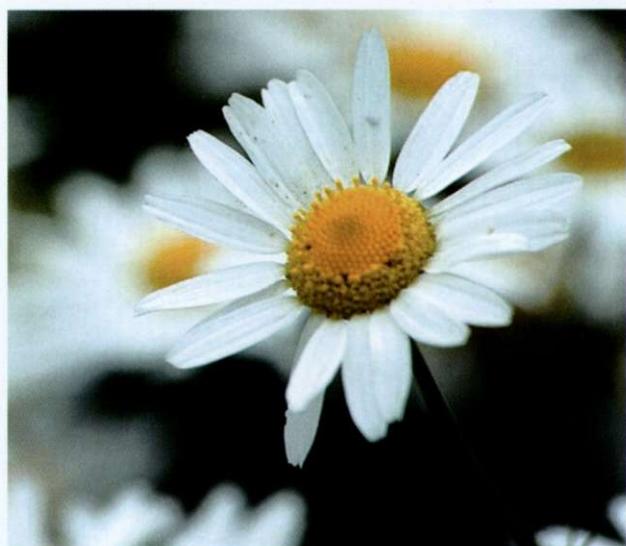
a príroda“ a „človek a človek“: technicko-ekonomické hľadisko, ktoré súvisí s možným vyčerpaním prírodných zdrojov na Zemi, environmentálno-ekologický problém, týkajúci sa znečistenia životného prostredia a narušenia biologickej rovnováhy, a politicko-spoločenské hľadisko súvisiace s aktuálnou hrozobou svetového terorizmu. Netreba šíriť okolo seba pesimizmus a chmúrne vízie do budúcnosti. Z môjho pohľadu na vyriešenie prvých dvoch problémov ľudstvo má dostatočné predpoklady, napríklad použitím a ďalším výskumom v oblastiach biotechnológií, fytoremediácií, alternatívnych zdrojov energií, informačno-komunikačných technológií atď. Najproblematickejšie je však tretie hľadisko, a napriek tomu, že toto všetko máme k dispozícii, sú medzi nami skupiny, ktoré tieto prednosti nechcú využívať tvorivo. Výsledok je často katastrofický, pretože týmto ľuďom dala veda technologické nástroje, ktoré sú nebezpečné. Je na každom z nás, či budeme vďační existencii a či si budeme užívať nádheru života, ktorý nás obklopuje.

Ak existuje láska na prvý pohľad medzi ľuďmi, existuje možno aj láska na prvý pohľad medzi človekom a miestom. Máte také miesto

aj Vy?

Stručne aj napriek tomu, že mesto Prešov sa mi páči. Nie som lokálpatrion a mojím životným krédom sú slová majstra filozofie Oshoa: „Pamäťaj si jednu vec: nemal by si opustiť túto Zem, pokiaľ ju neučiniš trocha krajšou, trocha milovanejšou, trocha láskyplnejšou. Pre mňa je toto jediná moc, jediná sila formovať život, že môžem transformovať vedomie. Prijímať to mierumilovne, radostne, kdekoľvek kde si, akokoľvek používaš svoju energiu k akejkoľvek tvorbe.“

Soňa Pariláková – Martina Ivanová

Konferencia Holokaust – včera a dnes

Na pôde GTF PU v Prešove sa 24. marca 2009 konala konferencia s názvom Holokaust včera a dnes. Išlo o celoslovenskú študentskú konferenciu, na ktorej sa zišli študenti z rôznych fakúlt z celého Slovenska, aby diskutovali a počúvali o tom, ako politické systémy podporili zvrhlé chovanie jediného politika, vodcu a jeho prívržencov a aký to malo dopad na svetové dejiny, zvlášť dejiny jedného národa – Židov. Príspevky študentov a hostí sa venovali historickej podobe holokaustu napríklad v Byzantskej ríši, ale aj života Židov v mestách na východe Slovenska, postoju biskupa Gojdíča, ktorý intervenoval za Židov v pastierskych listoch, mediálnemu a umeleckému odrazu holokaustu, príčinám a dôsledkom antisemitizmu v kresťanstve, ale aj novodobým podobám holokaustu v Kambodži, Rwande či Srebrenici až po interrupcie, ktoré často označujeme pre vlastný alibizmus jemnejšími názvami. Konferencia bola bohatá aj na osobnosti, ktoré prijali pozvanie organizátorov. Pozvanie prijal aj rabín košickej židovskej náboženskej obce rabín Jossi Steiner, ktorý spomínal, svedčil v mene troch zachránených rodín, a gréckokatolícky kňaz Ing. Jozef Mašlej, ktorý hovoril o vnímaní holokaustu z pohľadu záchrancu. Všetci zúčastnení sa zhodli na tom, že rozprava o tejto téme musí pokračovať, aby revizionistické postoje o popieraní holokaustu nezatienili krutú pravdu.

Konferencia Pastorálna starostlivosť na počiatku 21. storočia

Hlavnými organizátormi tejto konferencie, ktorá sa konala 31. marca 2009, boli GTF PU v Prešove a Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie. Návštěvníci konferencie a študenti si mohli vypočuť podnetné príspevky na tému pastorácie, o ktorej hovorili významní odborníci, kňazi i laici. V úvode konferencie sa zúčastneným prihovoril profesor ThDr. Jozef Jarab, PhD., vedecký garant konferencie, týmito slovami: „*Starostlivosť o človeka, aj tá pastorálna, vyžaduje postoj lásky k človeku a k životu, ale aj odborné vedomosti a zodpovedný, svedomitý prístup. V snahe pomôcť človeku mu môžeme aj veľmi ublížiť, ak by nám čokoľvek z vyššie uvedeného chýbal.*“

Mimoriadnym prínosom bolo vystúpenie Dr. Anne Vandenhoeck z Teologickej fakulty v Leuvene v Belgicku. Hovorila o efektívnej pastoračnej starostlivosti, o vzťahu kňaza a pacienta či kňaza a farníka. O nemocničnej duchovnej službe na Slovensku hovoril biskup Mons. Štefan Sečka, PhD., a o katolíckej duchovnej službe pre väzňov ThLic. Bartolomej Juhás, SDB. Nemenej zaujímavé boli príspevky ďalších hostí, ktorí sa venovali aj tématu psychologickým, teologickým, religionistickým či mediálnym, súvisiacim s pastoračnou starostlivosťou. Zborník s príspevkami účastníkov bol dostupný už na konferencii. Konferencia ponúkla výrazné možnosti a podnety na praktickú aplikáciu.

Konferencia SLOVO – vývoj a perspektívy

V dňoch 15. – 16. apríla 2009 sa na GTF PU konala konferencia pri príležitosti 40. výročia vydávania časopisu Slovo. Konferenciu otvoril vladyka ThDr. Ján Babjak, SJ, PhD., ktorý zdôraznil význam SLOVA ako vzrastu oslobodenia a života gréckokatolíckej cirkvi. Prítomným sa prihovoril aj dekan fakulty prof. ThDr. Peter Šurák, PhD. Pozvanie na konferenciu prijali aj významní hostia ako Marián Gavenda, Juraj Drobný, Kristián Bezák, Juraj Spuchlák či Vladimír Seman. Príspevky týchto osobností sa týkali mediálneho priestoru, a to predovšetkým oficiálnych periodík katolíckej cirkvi – ich situáciu a výzvam do budúcnosti, TV LUX – slovenskej katolíckej televízii, mapovali sa programy Redakcie duchovného života STV, riaditeľ Juraj Spuchlák predstavil Rádio Lumen a pripravovala sa budúcnosť mediálneho priestoru v gréckokatolíckej cirkvi. Nemenej boli zaujímavé príspevky bývalého šéfredaktora PaedDr. Františka Dancáka i súčasného šéfredaktora časopisu Slovo ThLic. Juraja Gradoša, tiež boli načrtnuté perspektívy a výzvy tohto časopisu. V ďalšej sekcií prednášajúci mapovali odraz liturgického života v časopise, publikáčnu činnosť gréckokatolíckych kňazov, kalendár, sociálne témy, ale aj vplyv komunistickej ideológie na časopis Slovo. Súčasťou konferencie bolo aj odovzdanie ocenení a Ceny Emila Korbu redaktorom za dlhorčnú prácu v redakcii.

Mgr. Martina Poláková

Integrácia 2009: Slnko svieti pre všetky deti rovnako

Dňa 23. a 24. 3. 2009 okrem toho, že slnko svieťlo pre všetky deti rovnako, sme aspoň na malú chvíľku pozabudli na bariéry, ktoré mnohokrát sprevádzajú život telesne i duševne handicapovaných detí. A dôvod? V tie-to dni sa v meste Prešov uskutočnilo celoslovenské športovo-kultúrne pod- ujatie Integrácia 2009. Podujatie, ktoré aspoň na okamih spája zdra-vé i postihnuté deti, deti nadané i nešikovné, deti malé i veľké, deti veselé i smutné. Veľká vďaka, že sa podujatie mohlo usku-točniť, patrí hlavnému organizátorovi a tvorcovi myšlienky Mgr. Slavomírovi Krafčákovi. Organizačne tento projekt podporili KŠU v Prešove, mesto Prešov a sponzori projektu. Podujatie Integrácia 2009 sa uskutočnilo v dvoch samostatných častiach: športovej a kul-túrnej. Dňa 23. marca sa uskutočnila v športovej hale PU v Prešove športová súťažná akcia medzi jednotlivými družstvami základných a špeciálnych škôl. Vyvrcholením bol exhibičný zápas medzi mužstvom zostaveného z najlepších hráčov mužstiev základných a stredných škôl a mužstvom Mufuza team, ktoré bolo zostavené z osobností slovenského hudobného, tanečného a kultúrneho života ako Stano Galis, Patrik Švajda, Marián Greksa, Tomáš Bezdeda a iní zaujímaví hostia. Do futbalovej bránky si zastrielal aj primátor mesta Prešov JUDr. Pa-vel Hagyari. Po ukončení turnaja nasledovalo kul-túrne spestrenie, o ktoré sa postarali hviezdy ako Tomáš Bezdeda, Martin Kraus, Robo Mikla a ďalší. Dňa 24. marca podujatie pokračovalo kultúrnym programom v Mestskej hale, ktorý moderoval Pa-vel Bruchala. Zúčastnilo sa na ňom cca. 4 600 detí z rôznych kútov celého Slovenska. Program bol skutočne veľkolepý. Čestným hostom podujatia bola aj Viera Tomanová – ministerka práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky. Aj naša Fakulta zdravotníctva PU v Prešove mohla parti-cipovať pri organizácii podujatia Integrácia 2009. Na bezproblémový priebeh podujatia dohliadalo 74 študentov z Katedry ošetrovateľstva pod pedago-gickým vedením PhDr. S. Kapovej a PhDr. J. Cino-vej a Katedry urgentnej starostlivosti pod vedením PhDr. B. Kollárovej, PhD., a PhDr. D. Rybárovej.

PBF PU v Prešove privítala profesora z Fínska

Prednášky zahraničných profesorov sa na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove stavajú dobrým zvykom. Jedným z nich bol aj profesor Petri Piiroinen z Teologickej fakulty Univerzity v Joensuu. Prvé dve prednášky sa uskutočnili dňa 28. 4. 2009 v aule fakulty. V úvodnom vstupe profesor predstavil svoju almu mater – Univerzitu v Joensuu. Na tejto univerzite študuje 20 000 štu-dentov. Medzi jej hlavné aktivity patrí spolupráca so zahraničnými inštitú-ciami. V súčasnosti má uzavretých 52 medziná-rodnych partnerstiev. Univerzita v Joensuu je zložená z ôsmich fakúlt, medzi ktorými sa nachá-dza aj Teologická fakul-

ta. Tejto fakulte bol venovaný druhý vstup prvého dňa profesorovej návštevy. Teologická fakulta Uni-verzity v Joensuu je zložená z dvoch základných katedier, ktoré zabezpečujú vzdelávanie v jednotlivých študijných programoch. Je to Katedra Zá-padnej teológie a Katedra Pravoslávnej teológie. Na fakulte sa dá študovať spev, učiteľstvo, spolo-čenské vedy a v neposlednom rade práve samotná teológia. Z tejto štruktúry vyplýva, že spôsob organizácie fakulty je podobný ako u nás. Napriek tomu nájdeme niekoľko momentov, ktoré výkon vedeckovýskumného a vzdelávacieho procesu tej-to fakulty zvyšujú. Jedným z nich je nekonštantné financovanie univerzity, ako aj samotných učiteľov. Dotácie pre fakultu sú závislé na počte ukončených študentov, pričom prisúdenie akademického titulu kontrolujú konkurenčné univerzity. Plat učiteľa sa odvíja od jeho vedeckých a pedagogických kvalít. Druhý deň bol venovaný prednáške s názvom „Liturgické preklady Pravoslávnej cirkev vo Fínsku“. Práve praktická teológia je odbor, ktorému sa profesor Petri Piiroinen venuje na Katedre Pra-voslávnej teológie. Veľký záujem vyvolala Fínska cirkevná história, ktorá svoje počiatky datuje od 11. storočia. Stretnutie vyvolalo pozitívny ohlas v radoch štu-dentov a učiteľov, ktorým neprekážalo profesora počúvať do neskorých poobedňajších hodín. Zá-stupcovia fakúlt sa zhodli, že rozšírenie vzájom-nej spolupráce bude nesmierne prínosné pre obe inštitúcie.

Mgr. Bohuslav Kuzyšin, PhD.

PhDr. Jana Cinová, PhDr. Daniela Rybárová

Študenti Užhorodskej národnej univerzity na Katedre fyziky FHPV PU

V dňoch 22. – 25. 4. 2009 navštívili Katedru fyziky FHPV PU 11 študenti Fyzikálnej fakulty Užhorodskej národnej univerzity v Užhorode. Pobyt ukrajinských študentov na našej katedre je prejavom dlhodobej realizácie neformálnych pracovných a priateľských kontaktov učiteľov a študentov v odbore fyzika týchto univerzít. Tradícia spoločných stretnutí našich a ukrajinských študentov má už viac než 15-ročnú tradíciu. V posledných 10 rokoch sa na jeseň každého roku realizuje týždenný študijný pobyt našich študentov na Fyzikálnej fakulte Užhorodskej národnej univerzity v Užhorode. Pobyt študentov na Fyzikálnej fakulte Užhorodskej národnej univerzity sa realizuje v mesiaci október a svojím obsahom je zameraný na absolvovanie základného praktika z jadrovej a atómovej fyziky v tamojších fyzikálnych laboratóriách. Oproti tomu majú ukrajinskí študenti počas jarného pobytu u nás možnosť absolvovať akcie zamerané na poznanie podmienok a systému vysokoškolského štúdia na našej fakulte, zrealizovať návštevu vybraných vedecko-výskumných zariadení, vybraných stredných škôl, absolvovať odborné prednášky a sprievodné kultúrne a poznávacie akcie. Za obdobie posledných desiatich rokov sa na týchto výmenných, študijných a poznávacích pobytach zúčastnilo viac než 200 slovenských i ukrajinských študentov. Počas tohoročnej návštevy ukrajinskí študenti v prvý deň svojho pobytu absolvovali návštevu špecializovaných pracovísk Fyzikálneho ústavu SAV v Košiciach. Po úvodnom dni, ktorí študenti strávili v Košiciach, už nasledujúce 3 dni prezili na pôde našej univerzity. V rámci stretnutia s doc. PhDr. Magdou Bílou, PhD., prodekanou FHPV PU v Prešove, sa ukrajinskí hostia oboznámili s podmienkami štúdia našich študentov, ako aj možnosťami štúdia zahraničných študentov na našej univerzite. Na stretnutí s vedúcim Katedry fyziky Dr. h. c. doc. PaedDr. V. Šebeňom, PhD., spoznali systém, ako aj podmienky vysokoškolskej prípravy budúcich učiteľov fyziky na PU. Ukrajinskí študenti tak tiež s veľkým záujmom a obdivom absolvovali návštevu Univerzitnej knižnice a ďalších špecializovaných pracovísk pôsobiacich na pôde VŠA. Realizácia takýchto akcií je neformálnym príkladom spolupráce týchto pracovísk, praktickým prejavom základnej myšlienky týchto stretnutí – priateľstvo, vzdelanie, veda a kultúra bez hraníc.

*Dr. h. c. doc. PaedDr. Vladimír Šebeň, PhD.,
vedúci Katedry fyziky FHPV PU*

Z návštevy Hvezdárne a planetária v Prešove

Projekt Zelená škola

Čo je náplňou a zmyslom programu Zelená škola?

Zelená škola je medzinárodný certifikačný program určený pre materské, základné a stredné školy. Hlavným cieľom programu je pomôcť školám nájsť cestu zmeny vedúcej k zdravšej, „zelenšej“ a aktívnejšej škole a spoločnosti. Vychádza z princípu, že nie je možné sa o problematike životného prostredia len učiť, ale že je nevyhnutné sa zároveň snažiť o zmenu v našom konaní. Proces Zelenej školy je holistický – celostný. Zahŕňa celú školu – žiakov, učiteľov, nepedagogických pracovníkov spolu s členmi miestnej komunity – rodičmi, samosprávou, médiami, miestnymi organizáciami a firmami. Podporuje tímovú prácu a pomáha vytvárať spoločné pochopenie spôsobu fungovania školy, ale aj komunity, ktorý rešpektuje a chráni životné prostredie. Zelená škola má napr. zavedený separovaný zber odpadov, snaží sa o úspory energie a zlepšenie prostredia školy a jej okolia. Žiaci s pedagógmi sa zúčastňujú na praktickej ochrane prírody a vo výučbe sa využíva zážitkové vzdelenie. Učia sa tolerancii, kritickému mysleniu, tvorbe a obhajobe vlastného názoru a zodpovednému konaniu. Zelená škola by mala byť alternatívou aj v zmysle otvorenosti školy novým trendom, novým myšlienкам a alternatívnej pedagogike.

Ako vyzerá jeho realizácia na školách, čo prináša projekt kolektívú školy?

7 krokov Zelenej školy zahŕňa:

1. Zostavenie Kolégia Zelenej školy,
2. Environmentálny audit školy,
3. Vytvorenie akčného plánu,
4. Monitoring a hodnotenie zrealizovaných aktivít,
5. Presah do vyučovania (Školský vzdelenáci program),
6. Informovanie a zapájanie širšej školskej komunity a na záver 7.

Vypracovanie Eko-kódexu školy. Školy si na začiatku roka musia vybrať jednu tému, ktorej sa budú venovať naplno. Výber môžu zrealizovať z nasledujúcich možností: výchovno-vzdelávací proces, voda, odpad, energia, doprava, ovzdušie, zeleň, ochrana prírody a humánny prístup k zvieratám, používanie ekologických materiálov a produktov, zdravie. Vítané sú aktivity aj v ostatných oblastiach, jedna je však vždy prioritná. Každá prihlásená škola má prideleného konzultanta, ktorý je počas celého školského roku škole k dispozícii a na jeho konci školu ohodnotí podľa pripravenej metodiky. Hodnotenie projektových úloh a aktivít každej školy je predložené Rade Zelenej školy a tá potom udelí alebo neudelí škole medzinárodný certifikát Zelená škola.

Máte konkrétné príklady zmien v školách, zmien, ktoré sa udiali nielen v škole a jej okolí, ale najmä v spôsobe myslenia ľudí?

Na to sa dá odpovedať napríklad výpočtom tisícok zasadencích stromov, tisícok zachránencích žiar pri ich jarnom čahu, stoviek ton vyseparovaného odpadu, stoviek akcií – exkurzií, náučných výletov, besied, charitatívnych zbierok, desiatok vybudovaných učební v prírode, arborét, náučných chodníkov, jazierok, školských záhradných biotopov, desiatok výskumných prác či projektov, uskutočnených priamo v teréne... S tým je isto spojená aj tá kvalita – zmena v spôsobe myslenia najmä žiakov Zelených škôl a ich rodičov. Veď kto vie vnímať prírodu okolo seba, vie zažívať krásu prírody a na zachovanie jej čistoty a krásy vie aj priložiť ruku k dielu, si vedome či nevedome vytvorí pozitívne proenvironmentálne postoje.

Na otázku, čo prináša projekt kolektívú školy, asi najlepšie odpovie človek z praxe. Ing. Eva Moňková, ktorá je koordinátorkou environmentálnej výchovy na ZŠ v Družstevnej pri Hornáde, povedala: „Do programu Zelená škola sme zapojení už 4. rok. Na škole sa vďaka spoločnej realizácii množstva praktických aktivít vytvoril tímový duch. Môžem povedať, že sa zmenila celá filozofia našej školy, čo vyústilo do jej zamerania na environmentálnu výchovu.“

Radoslav Plánička
manažér programu Zelená škola

Prof. V. M. Rizak, DrSc., na Katedre fyziky FHPV PU

Prof. Vasilij Michajlovič Rizak, DrSc., vedúci Katedry tuholátkovej elektroniky Fyzikálnej fakulty Užhorodskej národnej univerzity, je na Katedre fyziky FHPV na polročnom vedeckom a prednáškovom pobytu, zrealizovanom vďaka grantu Národného štipendijného programu SAIA. Prof. V. M. Rizak, DrSc., (1963) je významným a medzinárodne uznávaným odborníkom v oblasti fyziky tuhých látok. V roku 1996 obhájil dizertačnú prácu a získal vedecký titul doktora matematicko-fyzikálnych vied. Vysokoškolským profesorom je od roku 1998. V tomto období bol najmladším vysokoškolským profesorom na Ukrajine. Od roku 2002 viedie Katedru tuholátkovej elektroniky Fyzikálnej fakulty Užhorodskej národnej univerzity v Užhorode. Vo svojej vedeckej práci sa orientuje na základný výskum anharmonických, nerovnovážnych a fluktuačných efektov v polovodičových dipólových systémoch s polykritickými bodmi. Je autorom viac než 150 pôvodných vedeckých prác, autorom 8 monografií. V roku 2003 sa stal riadnym členom Akadémie inžinierskych vied Ukrajiny a v tom istom roku aj riadnym zahraničným členom Vedeckej rady Maďarskej akadémie vied. Je členom výboru Ukrajinského fyzikálneho spoločenstva, nositeľ čestného titulu Zaslúžilý pracovník vedy a techniky Ukrajiny.

Popri svojej vedecko-pedagogickej práci sa venuje organizácii podpory regionálnej vedy prostredníctvom nim založeného a riadeného Fondu pre podporu vedy. Základnou úlohou fondu je podpora vedeckých škôl regiónu, podpora prioritných vedeckých smerov, intenzívne zapojenie mládeže do výskumnej činnosti. Fond podporil vydanie viac než 30 učební, metodických príručiek a monografií prírodomedeneho i humanitného zamerania.

Osobná spolupráca prof. V. M. Rizaka, DrSc., s učiteľmi Katedry fyziky FHPV PU má viac než 10-ročnú tradíciu. Počas svojho terajšieho pobytu na katedre fyziky sa prof. V. M. Rizak, DrSc., aktívne zapojil do vypracovania vedecko-výskumného projektu: Vývoj teplomerov a magnetických senzorov na báze chalkogenidov pre praktické aplikácie. Praktickým prejavom jeho aktívnej spoluúčasti na vypracovanie projektu je zapracovanie možností aktívneho podielu odborných pracovísk Užhorodskej národnej univerzity na realizácii tohto projektu. Súčasťou aktivít spojených s pobytom prof. V. M. Rizaka, DrSc., na Katedre fyziky je cyklus dotečne realizovaných vedeckých prednášok na tému Chalkogénne zlúčeniny a Studies of transfer phenomena in Li2B4O7.

Dr. h. c. doc. PaedDr. Vladimír Šebeň, PhD.,
vedúci Katedry fyziky FHPV PU

Jazyk Tretej ríše ako predmet bádania

Výraz „zmiešané manželstvo“ používame v najvyššom neutrálnom význame: označuje zväzok dvoch partnerov nie rovnakej národnosti. Zato v Nemecku je jeho ekvivalent negatívne začažený z minulosťi: Miscehe pôvodne označovalo manželstvo Žida s nežidom, teda árijom. Prípadov, ktoré môžu spôsobiť nedorozumenie, sa nájde viacero, ako zistíme pri listovaní v Slovníku národného socializmu (totiž nacizmu, ktorý u nás bezstarostne zamieňame s fašizmom) od Cornelie Schmitz-Berningovej. Dostali ho germanisti z univerzít aj študenti, účastníci seminára Jazyk v ére národného socializmu, ktorý v dňoch 2. – 4. apríla 2009 usporiadal Inštitút germanistiky FF PU z iniciatívy nemeckého lektora Ch. Irsfelda M.A.

Vedenia sa ujala PD Dr. habil. Anja Lobenstein-Reichmannová z Univerzity Trier, jeho alma mater, okrem iného pracovníčka Inštitútu pre nemecký jazyk, za spolupráce svojho manžela Oskaara Reichmanna, emeritného univerzitného profesora pre germanistickú jazykovedu na univerzite v Heidelbergu. Ako obdobie národného socializmu sa označuje obdobie v dejinách Nemecka a okupovaných krajín, ktorú zásadne poznačila politika národnosocialistickej strany (NSDAP), v užšom význame čas od januára 1933 do kapitolacie Nemecka v máji 1945. Jazyk tohto obdobia je predmetom nielen jazykovedného bádania, napokon, autormi dnes už impozantného počtu štúdií sú prevažne nie-jazykovedci. Význam historiografie sa osobitne ukáže pri štúdiu historických zlomov: nový režim sa zakaždým usiluje odstrániť systém znakov a symbolov svojho predchodcu alebo mu aspoň dodať iný význam. Čažisko výskumu tohto obdobia, osobitne od 70. rokov a s odstupom času čoraz intenzívnejšieho, sa nachádzalo v Spolkovej republike. Komunistická NDR sa obmedzila na analýzu ideologických problémov a z obavy, že sa nebodaj odhalí frapantná podobnosť a paralely, sa analýze jazyka na základe empirie radšej vyhla. Výsledky sa nedajú prehliadnuť – z Nemecka dnes nebezpečenstvo pre demokraciu rozhodne nehrozí. Jednako obyvateľstvo na východe, ktoré sa s minulosťou intenzívnejšie nekonfrontovalo, vykazuje oveľa väčšiu ochotu podľahnúť vábeniu neonacizmu a jeho populistickej rétorike. Na záver seminára si účastníci pozreli film Žid Süß (1940). Zrejme najodpornejší produkt antisemitizmu sa naďalej smie uvádzať len výnimcoľne a s podmienkou, že po premietaní bude nasledovať diskusia (aj keď sa do nej divákovi, popravde, nechce). Aj tak si ho pri trochu šťastia – s maďarskými titulkami – možno pozrieť na youtube a pretrvávajúcej obľube sa teší v nejednej arabskej krajine. Práve tak nenáležité ako redukovať nemecké dejiny na dvanásť rokov hnedého teroru bolo by usudzovať, že výskum jazyka diktatúry sa týka iba Nemcov. Skúsenosť s ňou máme aj my, a tak sa nájdu nielen paralely, ale i podnety na vlastné bádanie.

Význam historiografie sa osobitne ukáže pri štúdiu historických zlomov: nový režim sa zakaždým usiluje odstrániť systém znakov a symbolov svojho predchodcu alebo mu aspoň dodať iný význam.

Čestný doktorát J. Valkovi

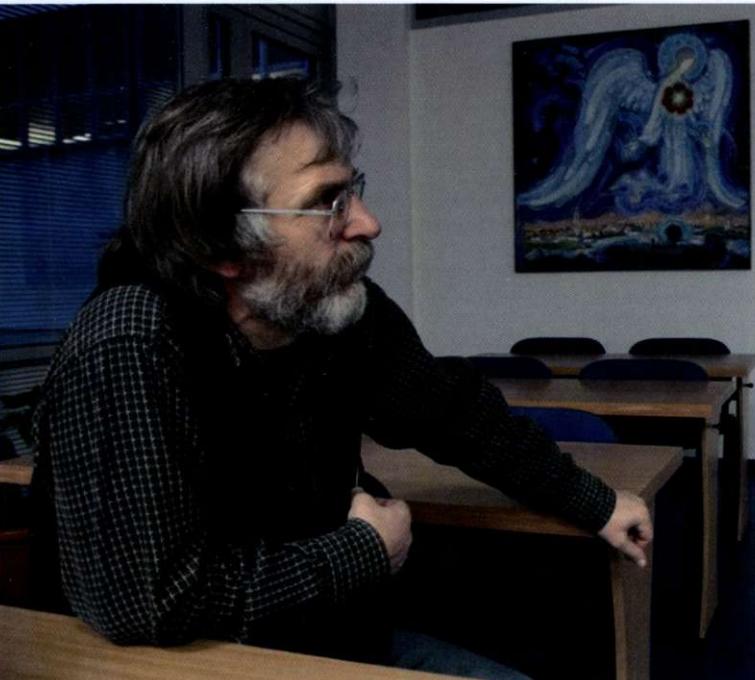
Vedecká rada PU schválila na svojom zasadnutí 18. februára 2009 návrh na udelenie čestného doktorátu (dr. h. c.) v odbore andragogika Jeho Excelencii PhDr. Jánovi Valkovi, veľvyslancom SR v Španielsku, a 15. 4. 2009 mu bol titul udelený. Bezprostredne po udelení titulu sa s ním zhovárala doc. PhDr. M. Součková, PhD.

Pán veľvyslanec, Tvoj postoj k alma mater bol právom vysoko ocenený v laudáciu, ved' Prešovská univerzita môže byť hrdá na absolventa, ktorý ju propaguje aj v zahraničí a pomáha jej pri nadvádzovaní kontaktov so zahraničnými vzdelávacími subjektmi.

Myslím si, že je celkom prirodzené, keď sa absolvent hlási k fakulte, ktorú skončil, a eventuálne jej aj poskytne pomoc. Ako absolvent FF UPJŠ som sa nikdy necítil menejcenný ani pred kolegami veľvyslancami, ktorí absolvovali svetové univerzity, a vždy som s hrdostou akcentoval, že ja som absolventom univerzity, ktorá ani nesídlí v hlavnom meste Slovenska, kde ale boli tiež dobrí pedagógovia. Pomáhať škole, ktorú som absolvoval, osobne považujem za povinnosť. Keď som bol menovaný veľvyslancom v Grécku a, povedané diplomatickou rečou, vyšplhal som sa na tzv. diplomatický Olymp, začal som rozmyšľať o tom, čo by som z titulu funkcie mohol urobiť. Krátko po etablovaní sa PU som sa stretol s jej vedením a ponúkol mu pomocnú ruku. Pán rektor prof. Karol Feč prijal môj návrh a začiatkom roku 1998 sa začala spolupráca s Aristoteľovou Univerzitou v Soluni, ktorá podľa mojich informácií perfektne funguje dodnes. Podobne je to aj s univerzitami v Španielsku. Tak ako ja by azda konal každý.

Ako na Teba zapôsobila slávnostná atmosféra?

Aj keď som si vo svojej profesii za tie roky zvykol na všetko, táto slávnostná atmosféra, v ktorej je všetko venované iba mne, ma pravdupovediac zobraza. Je to však nádherný pocit, ktorý neviem ani opísť. Opakujem, je to pre mňa veľká česť. Ďakujem, že som to bol práve ja, ktorému sa táto pocta ušla. Môžem slúbiť, že som pripravený aj v budúcnosti univerzitu propagovať v zahraničí.

Umenie je aj zodpovednosť k človeku

Od 31. 3. do 30. 5. 2009 sa v UK PU konala výstava Velykdeň (portrét tela i duše). Po vernisáži sme sa rozprávali o mnohých podnetných veciach – či má umenie iba estetickú funkciu, ako vníma vzťah medzi duchovným a telesným v umení alebo či je aj starý sersan umeleckým artefaktom – s autormi výstavy, maliarom Prokipom Kolisnym.

VUniverzitnej knižnici PU nevystavujete prvýkrát. Ako vznikol úmysel usporiadať túto výstavu a ako dlho trvala príprava na ňu?

Ja ako osoba vystavujem v knižnici už tretíkrát, ale okrem toho usporadúvam aj študentské výstavy, jedna z nich bola práve začiatkom tohto semestra. Pri organizovaní svojich autorských výstav nemám dlhodobé plány alebo jednu vybranú tému. Jednoducho, pracujem, a keď sa nazdávam, že už nastal ten čas ukázať to ľuďom, potom začneme uvažovať o výstave. Umelec si musí nájsť vždy nejakú inštitúciu na prezentáciu svojich diel a pre mňa je univerzitná pôda v kontexte Prešova najpriateľnejším miestom. Univerzita by totiž nemala byť len vedeckým, ale aj kultúrnym a širšie i duchov-

ným prostredím. Verím, že moje dielo môže osloviť aspoň niektorých. Neexistuje totiž také umenie, ktoré by osloivilo všetkých a urobilo všetkých šťastnými. Každý, či už umelec alebo príjemca, divák, sleduje svoju líniu, ale tá duchovná potreba je spoločná pre všetkých. Nejde teda o výsledok nejakého plánovania, v umení nemám rád direktív. Najdôležitejšia je pre mňa sloboda. Na druhej strane, sloboda so sebou prináša aj zodpovednosť. Preto keď sa dohodnem na prezentácii svojich prác, snažím sa tento záväzok dodržať. Primárne ide však o vyjadrenie mojich umeleckých, ale aj filozofických, sociálnych a predovšetkým duchovných potrieb.

Názov výstavy Velykden je istou alúziou na Veľkú noc. Bolo načasovanie výstavy na toto obdobie zámerné?

Mám veľa obrazov, ktorých téma je sakrálna alebo bezprostredne liturgická, aj keď nejde o obrazy konfesionálne, ktoré by sa hodili iba do konkrétneho kostola, napríklad katolíckeho alebo pravoslávneho, skôr ide o obrazy vyjadrujúce idey kresťanskej filozofie. Ak napríklad maľujem kvety, nemáľujem ich ako zátišie, ale ako symbol, za ktorým ešte niečo stojí. Nie je to teda iba kytica alebo iba zátišie, mal by tam byť ešte ďalší rozmer. Ide teda o motívy religiózne, ale zároveň v istom zmysle slova i nadreligiózne, nadkresťanské či predkresťanské. Do popredia staviam predovšetkým ľudskosť. V tomto zmysle veľký deň je nielen vtedy, keď vám niekoľko dobré urobil, ale keď ste vy urobili niečo dobré pre iného človeka. To bol môj úmysel: vzbudiť v človeku potrebu veľkého dňa. Veľká noc nie je iba religiózny sviatok, je to sviatok duše.

Podtitul vašej výstavy je Portrét tela a duše. Ako vnímate vzťah medzi duchovným a telesným?

Na túto otázkou teológia odpovedá tak, že telo človeka je chrámom ducha, čo však znamená aj to, že človek neexistuje len ako nejaký abstraktný duch bez telesnej stránky. Vnímam preto telo ako chrám. Pokiaľ ide o vzťah duše a tela, tak vyznávam názor, že majú existovať v istej súhre: telo má byť duchovné a duch sa spája s materiálnou podstatou. Pre mňa je život, človek, príroda úžasným tajomstvom, aj keď zložitým. Preto si neraz hovorím, že ešte niekoľko dní, ešte niekoľko rokov a namaľujem najlepší obraz. Tak to bolo aj pri tejto výstave. Keď sa skončili prípravy, bol som spokojný, ale už

včera sa mi zdalo, že to nie je dokonalé. V takých chvíľach si uvedomujem, aký je človek zložitý, a to i fyzicky. Spája sa s ním isté mysterium.

V umení sa mi páči nielen portrét, ale aj znázornenie tela ako celku pri akte, pre mňa je to však druhotný žánor. Zaujíma ma predovšetkým duchovná podstata. Portrét je náročný žánor, má aj istý sociálny rozmer. Napríklad pri zátiší sa stačí postaviť a maľovať. Pri portréte však musíte komunikovať s ľuďmi. Môj postoj k vnímaniu tela je teda spirituálny, ale neodsudzujem ani iné prístupy k telu a ku kráse. Ukažovať krásu človeka a prírody nie je hriech. Rovnako je v umení prípustné, ak nezobrazuje iba krásu, ale i opačné javy. Napríklad som presvedčený, že surrealizmus nehovoril iba o patológii, možno chcel ukázať cestu ako byť krásny. Umenie sa mi však nepáči vtedy, keď propaguje násilie, keď sa v ňom ponižuje človek.

Spolu s otvorením výstavy vám vychádza aj zaujímavá publikácia. Skúste našim čitateľom predstaviť, o akú publikáciu ide.

Je to kniha o umení, o duchovnej kráse a o kultúre. Zachytáva projekt, ktorý sa realizoval v mojej dedine Potašňa, kde sme vytvorili stredisko kultúry. Verím, že každý si nesie v duši svoju Potašňu, svoje miesto, svoj raj. A keď ho nemá, jeho duša je ako prekote pole. Prekote pole, to je tráva, ktorá sa len tak kotúľa. Je to stav, keď človek nemá rad blízneho. Vtedy nemôže ani pochopiť svet. Dokonca by sa dalo povedať, že milovať blízneho je ľažšie ako milovať celý svet. Pri práci na projekte, ktorý sme v Potašni realizovali, našou úlohou nebolo len namaľovať istý počet obrazov. Ten projekt mal byť vyjadrením toho, že umenie a kultúra nie sú len záležitosťou vybraných ľudí. Naopak, kultúru by mal robiť každý, či už pri práci na záhradke, alebo na svojom dvore. Pretože kultúra znamená predovšetkým schopnosť inšpirovať svoje okolie. Do tohto projektu boli napríklad zahrnuté aj staré nástroje. Mali sme ambíciu ukázať ich nie iba ako praktické veci, ale aj ich umelecký rozmer. Napríklad ak sa z výtvarného hľadiska pozriem na starý sersan, ktorý je možno z dnešného zorného uhla nepotrebný, objavím úzannú architektoniku, mnoho zaujímavých prvkov, ako ich používal vo svojej tvorbe napríklad Alexander Archipenko.

Do nášho strediska chodí na výstavy veľa žiakov najmladšej generácie. To stredisko predstavuje špecifické splynutie či rovnováhu medzi krásou staré-

ho sveta, medzi tým, čo sa tradične nazýva etnografia alebo tradícia, a súčasným umením, nie v zmysle nejakého módneho trendu, ale v tom, že ho tvoria súčasní umelci. Dnes sa mnohokrát stretávame s postojom, že napríklad toto dielo je dobré, ale je také tradičné. Nám ale nešlo o súčasné umenie v zmysle nejakého „izmu“, ale o jeho duchovnú náplň. Napríklad, keď maľujem portrét nejakého človeka, rozumiem jeho potrebe vidieť na tom obraze seba, a nie nejakú abstrakciu. Umenie je teda aj zodpovednosť k človeku. Zodpovednosť pred duchom, nie pred nejakou inštitúciou.

V slovenskom kontexte dlho neexistovali také žánre, ako napríklad krajinka alebo portrét. Ľudia sa teda stretávali s maľbou iba v podobe kultického obrazu. No v mojom ponímaní okrem umeenia, ktoré sa prezentuje v kostoloch, má mať aj takzvané svetské

umenie istú duchovnú funkciu a pritom vôbec nemusí znázorňovať napríklad biblickú tému, môže to byť aj zátišie. Mojím zámerom nebolo teda tvoriť skansen, v tom nevidím perspektívnu. Dôležitý je spomínaný duchovný rozmer. Nechcem, aby moje obrazy vyhadzovali spolu so starým nábytkom, ktorý ľudia menia každý rok. Umenie má prinášať aj iné hodnoty, než iba estetické. Tá kniha je teda o tom, ako sa všetky tieto veci udiali. Je to otvorená kniha. Pre mňa je umenie komornou záležitosťou, je to niečo ako modlitba. Uvedomujem si, že väčšinu ľudí to, čo robím, nezaujíma. Nemyslím si však, že to je problém. Je to podobné, ako keď sa v historii niekoľko ľudí v kláštoroch modlilo za hriechy všetkých. Tým nechcem povedať, že aj ja som rovnako svätý. Umenie skôr vnímam ako sol. Ak má byť jedlo chutné, nesmie jej byť málo ani veľa.

Martina Ivanová

Spolupracujeme i s USA

Počas letného semestra 2008/2009 pôsobila na Fakulte manažmentu profesorka zo Spojených štátov amerických – Associate Professor Nancy Meyer-Emerick, PhD. Pri tejto príležitosti sme začiatkom mája nášho hosta oslovili a poprosili o interview, v ktorom sme hovorili o veciach profesionálnych aj osobných.

Nancy Meyer-Emerick sa narodila v roku 1954 v meste Milwaukee, v štáte Wisconsin na stredozápade Spojených štátov amerických. Bakalárkou v environmentálnych vedách (Bachelor in environmental science) sa stala na Florida International University, tituly MPA (Master of Public Administration) a PhD. v odbore verejná správa (public administration) získala na Florida Atlantic University. V roku 2005 získala titul Associate Professor of Public Administration na univerzite v Clevelande (Cleveland State University). Nedávno ukončila štúdium na Case Western Reserve University v Clevelande a získala titul MPOD – Masters in Positive Organizational Development). Momentálne pracuje na Maxine Goodman Levin College of Urban Affairs na Clevelandskej štátnej univerzite v Clevelande. Na Slovensko sa dostala vďaka Fulbrightovému programu (Fulbright Scholar Program), ktorého náplňou je medzinárodná edukačná výmena.

Prečo ste sa rozhodli lektorovať práve na Slovensku, na Fakulte manažmentu PU v Prešove?

Mám tu svoje korene – obidvaja moji starí rodičia z otcovej strany pochádzali z východného Slovenska, z Lipoviec a Širokého, práve preto ma to sem láhalo. No a Fakultu manažmentu som si vybraľa z viacerých dôvodov. Zaujala ma možnosť výučby Verejnej správy, ktorá bola v ponuke predmetov, a najmä možnosť vyučovania v anglickom jazyku – niektoré krajiny a vysoké školy totiž vyžadujú lektorovanie v ich materinskom jazyku. Písomne som si vymieňala korešpondenciu s dekanom fakulty prof. Štefkom a ten mi poslal pozvánku na stáž. Bola som naozaj príjemne prekvapená jeho ochotou a ústretovosťou.

Na Fakulte manažmentu ste vyučovali niekoľko predmetov. Je ich výučba u nás porovnatelná s výučbou v USA?

Organizačné správanie som na Cleveland State University vyučovala 9 rokov. U nás je to jeden z povinných predmetov v prvom ročníku druhého stupňa vysokoškolského štúdia (Master of Public Administration). Na vašej fakulte som okrem Organizačného správania (na hodinách u Dr. Kentoša, ktorému by som chcela touto cestou podakovať) vyučovala aj Krízový manažment a Manažment environmentálneho prostredia. Čo sa týka porovnania výučby v USA a u Vás, hlavný rozdiel spočíva v tom, že v Spojených štátach sú obchod a verejná správa oddelené, sú to samostatné odbory. U Vás sa ekonomické predmety a verejná správa vyučujú spolu, čo považujem za veľkú výhodu. Totiž

pre niekoho, kto pracuje v biznis sektore, je veľmi dôležité poznáť fungovanie verejnej správy a treteho sektora.

Sme fakultou zameranou na manažment. Aký je Váš názor na štúdium manažmentu? Ako vnímate jeho postavenie v kontexte ostatných vied?

Som nadšená a veľmi pozitívne hodnotím, ako vaša škola reaguje na veľké množstvo politických a spoločenských zmien. Slovensko oproti Spojeným štátom prešlo za posledné roky obrovskými a zásadnými zmenami (napr. zmena politického systému, nové usporiadanie štátu, vstup do Európskej únie, zavedenie novej meny atď.) a je naozajstným umením školy vedieť adekvátnie a včas reagovať na tie-to zmeny a pripravovať odborníkov pre prax.

Vo všeobecnosti svetová hospodárska kríza, ktorá vznikla v USA, ide ruka v ruke s environmentálnou krízou a klimatickými zmenami a to prináša nové výzvy pre školy zameriavajúce sa na manažment a pre jej učiteľov. Ja osobne som presvedčená, že je potrebné venovať zvýšenú pozornosť etike, ktorá by nemala chýbať najmä na školáčoch so zameraním na manažment.

Ako komunikujete s učiteľmi a so študentmi a ako hodnotíte ich jazykové znalosti?

Ja osobne mám blízky vzťah k slovenčine. Minulý rok v lete som sa zúčastnila na mesačnom intenzívnom kurze slovenského jazyka, ktorý organizovala Univerzita Komenského v Bratislavе – Studia Academica Slovaca, kde som získala základy slovenčiny. Získané poznatky mi pomohli zorientovať

sa a poradiť si v bežných situáciách. Teraz v štúdiu slovenčiny pokračujem. Moja komunikácia s kolegami a študentmi je veľmi dobrá. Vo všeobecnosti sú ich znalosti angličtiny veľmi dobré. Jazykové znalosti pracovníkov Fakulty manažmentu hodnotím veľmi pozitívne.

Lektorovanie v zahraničí je vždy náročné. Vyhovovali Vám podmienky práce na Slovensku?

Pedagógovia Fakulty manažmentu, hlavne pán dekan, boli veľmi ústretoví. Som veľmi vdúčná za to, že mi umožnili dostať sa tu. Taktiež musím

poďakovať pani Nore Hložekovej – riaditeľke Fulbrightovo programu na Slovensku, ktorá mi tak tiež veľmi pomohla. Som šťastná, že som natrafila na fantastických kolegov. Predovšetkým kolegovia z katedry manažmentu spolu s vedúcim katedry a najmä tí, s ktorými sa delím o kanceláriu, mi veľmi pomáhajú nielen v pracovnej, ale aj súkromnej oblasti. Veľmi si vážim prieťstvo, ktoré tu vzniklo medzi mnou a mojimi kolegami, a veľmi sa teším na našu budúcu spoluprácu.

*Ing. Viktória Ali Taha
PhDr. PaedDr. Martina Ferencová, PhD.*

MAIS nejaký problém?

Na začiatku letného semestra sme mnohí ostali zaskočení prechodom z Akademického informačného systému (AIS), ktorý na Prešovskej univerzite fungoval od roku 2002, na Modulárny akademický informačný systém (MAIS). Dôvodov na zmenu bolo viacero a výberové konanie, ktoré univerzita vyhlásila a v ktorom zohľadňovala viacero kritérií, napr. cenovú ponuku, prevádzku, servis, vyhrala firma Dupres Consulting, s. r. o. Táto firma realizuje projekt MAIS aj v spolupráci s Trnavskou univerzitou v Trnave a Technickou univerzitou v Košiciach.

Prvlastok modulárny, ktorým sa názov nového systému od toho predchádzajúceho líši, znamená, že je tvorený viacerými fyzicky oddelenými aplikačnými uzlami, čo umožňuje variabilitu ich inštalácie podľa nárokov univerzity. S tým súvisí ďalšia výhoda, ktorú MAIS ponúka, a tou je jeho vysoká bezpečnosť, čo však paradoxne spôsobilo i niekoľko problémov. V minulosti bolo napríklad možné pracovať so systémom (s AIS-om) voľnejsie, pretože mnohé zásahy mohol realizať povolený pracovník univerzity. V MAIS-e je to komplikovanejšie, no dobrov správou je, že na jeho výslednej podobe sa stále pracuje. Vzniká totiž na základe spolupráce vývojárov systému a odborníkov z vysokých škôl, čo pre nás v praxi znamená možnosť prispôsobiť ho podmienkam univerzity a pritom zachovať jeho vysokú bezpečnosť.

K problémom, ktoré vyskočili hneď na začiatku semestra, a teda hneď po spustení MAIS-u, patrilo určite vygenerovanie rozvrhu. Hoci sa tento problém do istej miery podarilo vyriešiť, otázna zostáva vhodnosť načasovania prechodu na nový informačný systém – možno diskutovať o tom, či by neboli vhodnejší prechod na prelome dvoch školských rokov, takže časový priestor na vyladenie rozvrhu by bol väčší. Prechod na MAIS na konci školského roka si zvolila napríklad Trnavská univerzita. Nevý-

hodou decembrového termínu bolo napríklad to, že šlo o obdobie, v ktorom učitelia potrebovali vypísavať termíny a rezervovať voľné miestnosti – v tom čase im na tento účel neboli ponúknuté náhradné alternatívy na riešenie týchto problémov. Ďalšou komplikáciou bola skutočnosť, že kurzy zamerané na MAIS sa organizovali až v januári, teda v čase, keď už bol systém uvedený do praxe.

Je pravda, že isté problémy bolo možné odstrániť až po spustení systému – jednoducho preto, že až vtedy boli niektoré z nich zrejmé. Problematický bol napríklad prenos dát zo starého systému, ktorý spôsobil, že niektoré predmety v MAIS-e neboli závidované pod menom konkrétneho vyučujúceho, ale pod označením Pedagóg, čo, prirodzene, spôsobilo kolízie vo vyučovacom čase a predmetoch, ktoré systém neboli schopný identifikovať. V prípade letného termínu by bolo možné tieto problémy včas odstrániť, keďže podklady na rozvrh sa odovzdávajú už koncom školského roka a učitelia nastupujú do práce už koncom augusta – vznikol by tak minimálne mesačný priestor na doladenie rozvrhov. Chaos spôsobený neexistenciou rozvrhu v mnohých individuálnych prípadoch oddialil reálnu výučbu aj o dva týždne, čo určite nie je akceptovateľný stav. Navyše, finálna podoba rozvrhu nie je v MAIS-e kompletná dodnes, čo vyučujúcim

i študentom značne sťažuje vyhľadávanie vhodného času i miestnosti v prípade potreby nahradenia hodín za nerealizovanú výučbu.

Pozitívnu správou je, že doriešené sú už zápis hodnotení a v dohľadnej dobe by sa mali riešiť i tlačové zostavy – diplomy, rozhodnutia o prijatí alebo neprijatí študenta a ī. Nie všetky problémy sú riešiteľné jednoducho, niekedy je potrebné čakať dlhšie, kym sa nájde chyba v programe, program sa otestuje a nainštaluje sa nová verzia, s čím súvisia aj občasné výpadky MAIS-u.

Pre bežného používateľa však zostáva ak nie problémom, tak aspoň negatívnym aspektom kompatibilita systému s úrovňou softvérovej vybavenosti väčšiny počítačov, ktorými jednotlivé pracoviská, inštitúty a katedry disponujú. Problémom je pomalé načítavanie údajov pri filtrovaní informácií a zbytočná komplikovanosť niektorých funkcií systému – mnohé kroky, ktoré musí používateľ absolvovať, sú jednoducho nadbytočné (napríklad pri zadávaní termínov vyučujúcim potreba dodačného editovania termínu). Pri prehliadači Explorer nastávajú často problémy s použitím všetkých

funkcií a pri hľadaní údajov aplikácie často „mrznú“.

Na ďalšom dotváraní systému a odstraňovaní chýb sa môžu podieľať aj študenti buď kontaktovaním lokálnych administrátorov, ktorých zoznam je zverejnený na prihlásovacej stránke MAIS-u, alebo adresovaním svojich konkrétnych pripomienok na support@mais.sk.

Popri MAIS-e dôjde v tomto akademickom roku ešte k jednej zmene. Univerzitná stránka www.unipo.sk by počas letného obdobia mala dostať úplne novú podobu tak po vizuálnej, ako i obsahovej stránke. Jednou z inovácií bude vytvorenie rozličných prostredí pre študentov, uchádzačov o štúdium a zamestnancov, čo doposiaľ chýbalo. Ako najlepšiu vyhodnotila Komisia pre redizajn webu ponuku firmy Bart, teda firmu, ktorá realizuje aj súčasnú podobu stránky.

Zmeny v jedálni

V tomto školskom roku si mohli zamestnanci PU aj študenti vysimnúť zmeny v univerzitnej jedálni. O niektorých z nich sme sa porozprávali s novým majiteľom Študentskej jedálne PU, Ing. Andrejom Balenčinom. Mnohé zmeny badateľne vylepšili služby, ktoré stravovacie zariadenie ponúka, napr. rozšírenie sortimentu jedál, spríjemnenie prostredia, resp. zavedenie doplnkových služieb. Niektoré postupy však zostali nezmenené a stravníci ich vnímajú negatívne.

Kto je zodpovedný za riadenie Študentskej jedálne PU? Odkeď?

Prešovská univerzita v Prešove vypísala verejnú zákazku – Zabezpečenie poskytovateľa stravovacích služieb pre ŠJ PU na Uli. 17. novembra č. 13 v Prešove. Naša ponuka bola úspešná a od októbra 2008 prevádzkujeme Študentskú jedáleň PU v Prešove. Presný názov našej firmy je MAGISTER – Prešov, s. r. o., Hlavná 71, 080 01 Prešov.

Prečo nie sú zmeny uvedené na stránke PU?

Po prebratí Študentskej jedálne (ŠJ) sme sa v prvom rade venovali chodu jedálne, rozšíreniu sortimentu a skvalitneniu služieb. Museli sme vyriešiť počítačovú sieť, ktorá nebola v najlepšom stave. Pri tom nám vyšiel v ústrety Rektorát PU, ako aj vaše výpočtové stredisko. Museli sme zmeniť systém práce v kuchyni, ako aj vyriešiť hygienické nedostatky, aby sme mohli bezproblémovo prevádzkovať ŠJ. V týchto dňoch dokončujeme stránku jedálne, ktorá bude sprístupnená v krá-

kom čase na stránke PU. Budú na nej prezentované naše služby, ktoré môžu využívať zamestnanci, ako aj študenti PU.

Na čo všetko sa jedáleň využíva?

V našom projekte predloženom vo verejnej súťaži sme garantovali, že jedáleň bude v prvom

rade poskytovať stravovacie služby pre študentov a zamestnancov PU. Najdôležitejšia je pre nás spokojnosť zákazníkov. Sme radi, že sa nám už podarilo rozšíriť ponuku jedál, zriadili sme fastfood, pizzeriu a taktiež sme ponuku obohatili o čerstvé cukrárenske výrobky, ktoré sú vyrábané v našej prevádzke. Naša firma nadálej zabezpečuje rodinné a spoločenské posedenia v priestoroch salónika a jedálne. Samozrejme, že chceme rozšíriť ponuku našich služieb a mame pred sebou ešte veľa práce.

Je pozitívne, že čas podávania obedov aj večerí sa predĺžil, ale keď príde o štvrt na štyri (otvorené má byť do štvrtnej) personál dá najavo, že ste už prišli neskoro. Celkový prístup personálu nie je vždy príjemný. Prejavujú napríklad nespokojnosť kvôli takým samozrejmým veciam, akou je výber rezervy...

Personál, ktorý pracuje v jedálni, sme prevzali od PU, nechceli sme nikoho prepustiť. Naša snaha je, aby personál bol k zákazníkom príjemný a pravidelne mame k tejto otázke stretnutia, ale ešte stále je na čom pracovať.

Študenti taktiež vnímajú ako neuspokojivú hygienu pri výdaji jedál, ale aj pri čistení príborov, tacok, stolov aj toaliet.

Hygiena je pre nás veľmi dôležitá, a preto k tej pristupujeme s maximálnou vážnosťou. Máme vypracovaný HACCP – systém zabezpečenia kontroly hygieny potravín. Je to systém používaný na celom svete a zabezpečuje kvalitu a zdravotnú bezpečnosť potravín. Tento systém je metódou riadenia postupov, ktoré sú vypracovane pre našu prevádzku, ktorý zabezpečí, že sa nevyskytuje problém s kvalitou a zdravotnou nezávadnosťou finálneho výrobku. Pri poslednej kontrole z Úradu verejného zdravotníctva v Prešove bol hlavný kontrolór

spokojný so zmenami, ktoré sme zrealizovali za obdobie od momentu, keď sme prevzali prevádzku. Naďalej budeme pracovať na tejto otázke, preto cez letné prázdniny prebehne ďalšia rekonštrukcia jedálne za účelom ďalšieho skvalitnenia našich služieb. Čo sa týka toaliet, tie majú na starosti pracovníci Študentského domova. Neuspokojivú hygienu pri výdaji jedál, na ktorú poukazujete, sme doteraz nezaznamenali, ale aj napriek tomu sa budeme týmto problémom zaoberať.

Študenti pozitívne hodnotili rozšírenie výberu jedál. Neuvažovali ste však o rozšírení ponuky jedál pre vegetariánov? Raz sú v ponuke 3 bezmäsité jedlá, inokedy len jedno, aj to sladké.

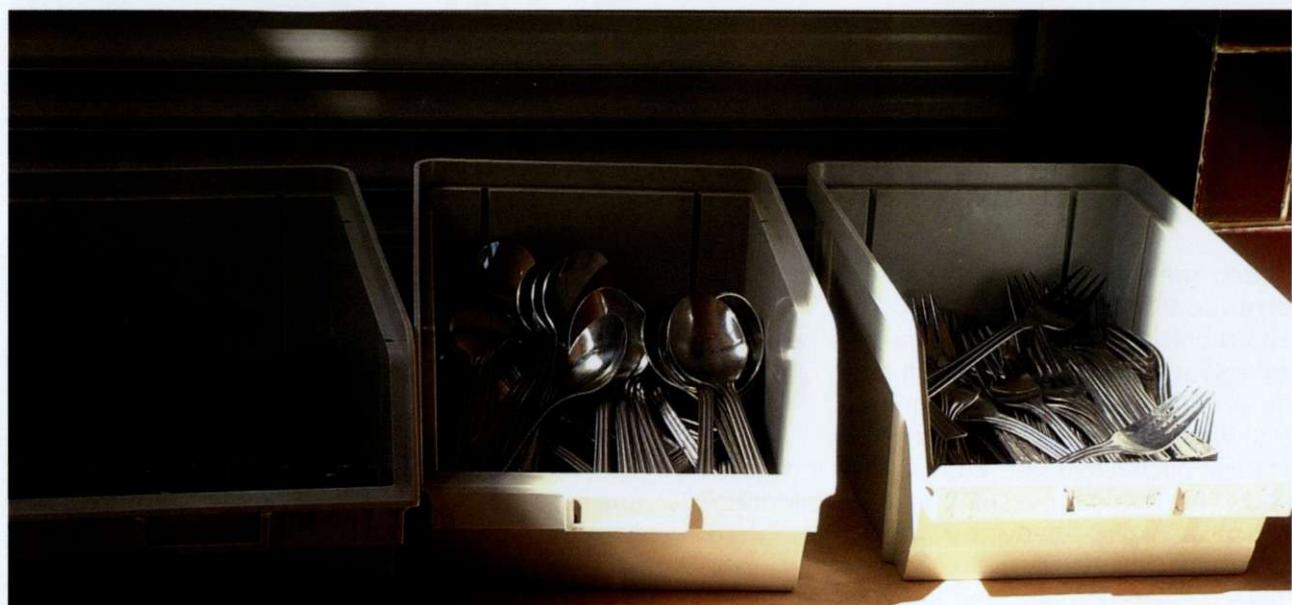
Myslíme si, že ponuka bezmäsitých jedál je postačujúca. Každý deň je v ponuke bezmäsité jedlo, už druhý mesiac je v ponuke aj delená strava a taktiež máme širokú ponuku zeleninových šalátov vo fastfoode.

Pozitívne študenti hodnotili zriadenie priestoru s menšími stolmi a bezdrôtovým pripojením na internet. Mnohí študenti a učitelia však nesúhlasia s rozdelením jedálne na študentskú a učiteľskú časť...

Priestory ŠJ sú na študentskú a učiteľskú časť nerozdelili my. Práve naopak, v popoludňajších hodinách sme priestor otvorili pre študentov. Na druhej strane, v čase výdaja obedov sme priestor nechali rozdelený. Učitelia majú na obed kratší čas vzhľadom na ich prácu, preto chceme, aby boli obslužení čo najskôr.

Myslíme si, že jedáleň ma slúžiť všetkým, tak zamestnancom, ako aj študentom PU. Budeme robiť všetko preto, aby sa naši zákazníci cítili v priestoroch ŠJ príjemne a aby sme poskytovali služby, s ktorými budú spokojní.

Zhovárala sa Zuzana Kováčová

Prenos poznatkov o liečivých rastlinách do praxe

Medzi významné prednosti rozvoja a napredovania Prešovského kraja patria spracovateľské spoločnosti (Calendula, a. s., Nová Ľubovňa, Imuna-Pharma, a. s., Šarišské Michaľany, Agrokarpaty, s. r. o., Plavnica a iné) s modernými veľkokapacitnými technologiami pozberovej úpravy, izolácie silíc, tekutých a suchých extraktov, tinktúr, čistých substancií a finálnych výrobkov z liečivých rastlín. Zavedenie podmienok správnej výrobnej praxe a dodržiavanie medzinárodných norem ISO sú základom na vzájomne výhodnú spoluprácu predmetných firiem s výskumom a vývojom v ekologickej a biologickej oblasti Prešovskej univerzity v Prešove. Hlavnými zámermi riešení viacerých vedecko-technických projektov sa preto stal prieskum, monitoring, zber a sústredovanie vybraných liečivých, aromatických a koreninových druhov rastlín s dôrazom na rozvoj špeciálnej poľnohospodárskej výroby v podmienkach marginálnych oblastí. Tieto sa stali hlavnými zdrojmi vysoko kvalitných surovín pre farmaceutický, kozmetický, liehovarnícky a potravinársky priemysel, s dôrazom na ochranu životného prostredia a aplikáciu bezodpadových technológií a biotechnológií. V súvislosti s prenosom poznatkov výskumu a vývoja do praxe môžeme spomenúť viaceré prípravky (zahustené extrakty cibule cesnaku kuchynského, vnatí prasličky roľnej a príhľavy dvojdomej), pre ktoré boli zaregistrované podnikové normy a pracovné postupy výroby (Calendula, a. s., Nová Ľubovňa). Možnosť ich aplikácie je v rastlinnej výrobe a v ekologickom poľnohospodárstve pri zvládnutí ochrany pestovaných plodín počas vegetácie. Pri veľkoploš-

nom pestovaní a následnom spracovaní suroviny liečivých rastlín vznikajú veľké množstvá odpadovej hmoty (biologického odpadu rastlinného pôvodu), ktorá nie je dostatočne využívaná. Z tohto aspektu bol vyvinutý agroenvironmentálny výživový koncentrát

– vermicompost, vyrábaný na báze biologického odpadu z liečivých, aromatických a koreninových rastlín (Biover Michalovce). Možnosti jeho využitia sú pri pestovateľskej činnosti v lesných škôlkach, skleníkových hospodárvstvach, pridomových záhradkách či pri výžive okrasných drevín a kvetinových záhonov v parkoch a mestských kvetinových a trávnatých plôch.

Pri štúdiu biologického účinku fytoaditívnych látok na organizmus ošípaných bol výskum orientovaný na sledovanie konverzie krmitva obohateného o fytoprodukt na hmotnostné prírastky po ich aplikácii, výskyt infekčných ochorení v chove, sledovanie biochemických, hematologických parametrov a antimikrobiálnych účinkov. Na základe týchto výsledkov boli zaregistrované podnikové normy a pracovný postup pre výrobu kŕmnych zmesí s aditívom na báze pamajoránu a šalvie (Marián Demeter, s. r. o., Čaklov), ktoré sú určené ako prídacok do krmitva pre ošípané – ciciaky a odstavčatá. V súčasnosti ako spoluriešiteľ s firmou Calendula, a. s., v Novej Ľubovni v rámci projektu APVV podpora výskumu a vývoja v malých a stredných podnikoch s názvom Výroba extraktov z vybraných liečivých rastlín s dôrazom na determináciu a štandardizáciu účinných látok a ich využitie pri výrobe finálnych výrobkov sa pracuje na ďalších pracovných postupoch polovýrobkov a prípravkov, ako sú zahustený extrakt listu stévie cukrovej a suché extrakty leuzej šuštivej a kotvičníka zemného. Prípravky z uvedených rastlinných druhov sa stanú fytoaditívami, ktoré pomáhajú pri zmierňovaní príznakov klimakteria, redukujú zvýšenú hladinu

cholesterolu, zvyšujú silu kontrakcií srdcového svalu, pôsobia diureticicky, používajú sa ako prevencia vzniku obličkových kaemeňov. Ďalej stimulujú funkcie imunitného systému a majú antibakteriálny, antifungálny, protizápalový a analgetický účinok. Jadro výskumného kolektívu tvoria hlavne mladí vedeckí pracovníci, ktorí už majú zastúpenie aj v zahraničných odborných grémiach. Naše publikáčne aktivity sa orientujú na pôvodné vedecké práce s vysokou citovateľnosťou. Ekologická časť pracoviska má akreditáciu doktorandského štúdia v študijnom programe environmentálna ekológia, ekológia jedinca a populácií, v ktorom je realizovaný výskum populačnej biológie nechtička lekárskeho, prasličky roľnej, ľubovníka bodkovaného a rebríčka obyčajného, zapojení sú tria doktorandi.

Absolútne najväčšou výzvou súčasného obdobia sa stalo schválenie financií zo štrukturálnych fondov EÚ (39 500 tisíc korún, vyše 1 312 tisíc eur) na vybudovanie Centra excelentnosti ekológie živočíchov a človeka z operačného programu Výskum a vývoj. V rámci predmetného centra sa už k novovybudovanému spektrofotometrickému laboratóriu zaobstará špičková prístrojová technika (GC/MS, LC/MS, LICOR) na vybavenie špeciálneho laboratória ekofyziológie rastlín a živočíchov.

V rámci svojej pôsobnosti PU teda prispieva k riešeniam aplikovaného výskumu a vývoja na úrovni zabezpečenia využitia a rozvoja regiónov a príľahlých marginálnych oblastí pri rešpektovaní požiadavky racionálneho využívania prírodných, antropogénnych zdrojov a regionálnych ekonomických, ekologických a sociálnych aspektov, aktívneho ovplyvňovania vedecko-technického pokroku, rozvoja tvorivej činnosti vo výskume vybraných problémov a zapájania doktorandov a rozvíjania odborno-poradenskej činnosti pre malé a stredné podniky s možným finančným efektom.

doc. RNDr. Ivan Šalamon, CSc.,
Katedra ekológie FHPV PU

Manažment životného prostredia je veda

Žijeme v období, v ktorom sa termíny ako ochraňa životného prostredia, environment, trvalo udržateľný rozvoj stávajú nevyhnutou súčasťou slovníka všetkých úspešnejších i menej úspešných politikov. Prostredníctvom médií do našich domovov vstupuje Svetový deň životného prostredia, Deň Slnka, Svetový deň mokradí a pod.

Len nedávno – 22.apríla – sme si pripomínali Deň Zeme. Deň, keď by sa ľudstvo malo viac zamýšľať nad dôsledkami svojich aktivít, nad devastáciou životného prostredia. Lenže jeden deň nestačí. Tákyto dňi by malo byť v roku aspoň 365, pričom by mali byť naplnené nielen pripomínaním si reálneho stavu životného prostredia, ale predovšetkým aktivizovaním sa pre zlepšenie tohto stavu.

Snaha o zlepšenie stavu v životnom prostredí by mala vychádzať od každého jednotlivca realizovaním drobných činností, ktoré ho nič nestoja, ale ktoré povedú k zmene jeho postojov a hodnotových orientácií i k pocitu potreby vlastného prispeania k ochrane prostredia. Ľudská spoločnosť je však zložitý systém, iniciatíva jednotlivcov nestačí. Človek, ktorý prostredie ničí, musí vytvárať vhodné podmienky na jeho nápravu, riadiť aktivity na komplexnejšej úrovni, synergizujúc pozitívne účinky čiastkových aktivít. Pri starostlivosti o prostredie tak má manažment životného prostredia nezastupiteľné miesto. Môžeme ho vnímať nielen ako súbor koordinovaných aktivít sledujúcich ochranu životného prostredia, ale aj ako vedný odbor analyzujúci problémy v ochrane prostredia, identifikujúci kľúčové faktory jeho zlepšenia a navrhujúci možnosti pre jeho lepšiu ochranu a nápravu. Je prirodzené, že práve na Fakulte manažmentu PU sa sformoval kolektív vedeckých pracovníkov, ktorí sa vo svojom výskume venujú problematike manažmentu životného prostredia na vedeckej báze. Pracovníci sú zapojení do riešenia viacerých vedeckých projektov v oblasti environmentálneho manažmentu, z ktorých dva projekty VEGA a jeden projekt APVV v súčasnosti končia.

S cieľom neuzatvárať získané cenné výstupy z riešenia projektov len pre odbornú verejnosť, ale priniesť ich čo najbližšie aj ostatnej verejnosti, ktorej environmentálne povedomie sa v ostatnej dobe začína zvyšovať, pripravili pracovníci okolo prof. Hronca ako najvýznamnejšieho člena riešiteľského kolektívu popularizačný projekt APVV.

Okrem uvedeného projektu pripravil riešiteľský kolektív i ďalšie projekty VEGA a KEGA, usilujúc sa o komplexný návrh prístupov k zlepšeniu stavu životného prostredia predovšetkým v zaľažených oblastiach východného Slovenska. Daný výpočet vedeckých aktivít v oblasti manažmentu životného prostredia na Fakulte manažmentu nie je konečný – zahŕňa i aktívnu národnú a medzinárodnú spoluprácu, prípravu ďalších projektov i iných činností prispievajúcich k zvyšovaniu postavenia a významu environmentálneho manažmentu nielen na Fakulte manažmentu PU, ale aj v širšej oblasti.

Zem sa dokáže so zmenami prostredia vysporiadať aj sama, aj sa s nimi vysporiada. Je však otázne, či toto obdobie prežije človek. Ak teda hovoríme o manažmente životného prostredia, v prvom rade nejde o ochranu Zeme, ale o ochranu a zachovanie existencie človeka. A práve preto má veda v manažmente životného prostredia kľúčový význam. Nielen pri formovaní postojov a zmene environmentálneho vedomia spoločnosti, ale aj pri náprave škôd, ktoré človek na prostredí dokázal napáchať. Efektívne využitie výskumom získaných poznatkov je tak jedným z nástrojov na zabránenie ďalšej devastácie prostredia a na zachovanie biodiverzity ďalším generáciám.

doc. Ing. Peter Adamišin, PhD.,
prodekan pre rozvoj a hodnotenie kvality FM PU

Viera a skutky

– harmonická publikácia odrážajúca teologickú aj duchovnú skúsenosť

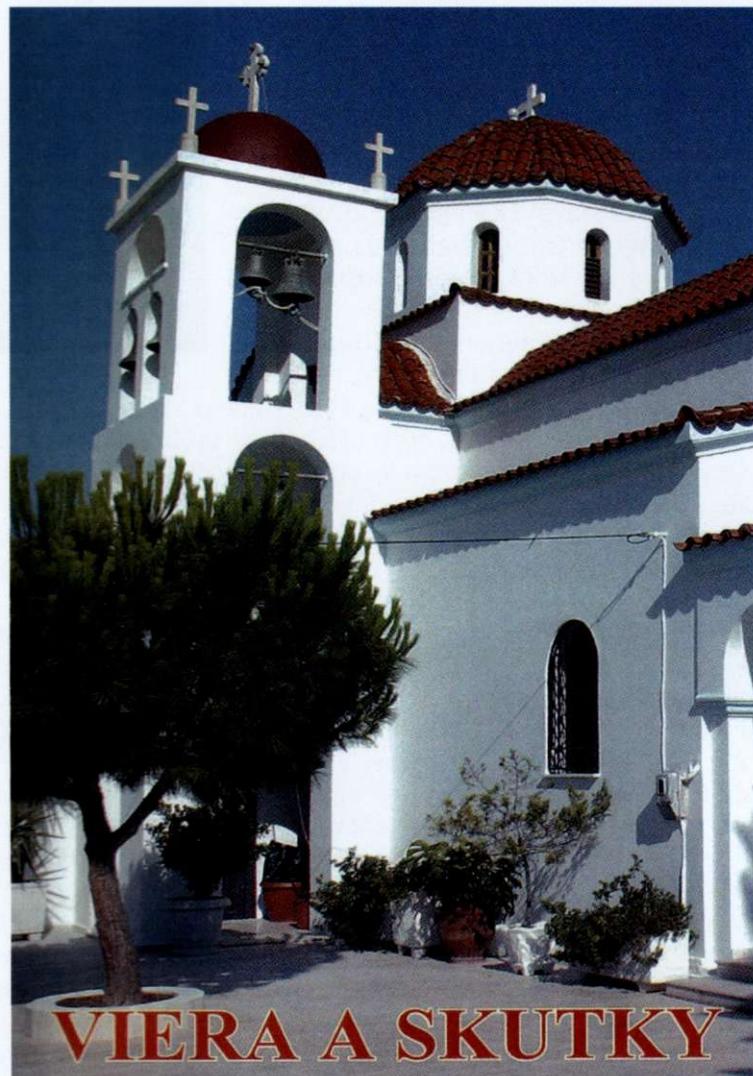
Teologická tvorba v strednej Európe sa často obmedzuje na literatúru vhodnú najmä pre akademický svet. Dvetisícočná múdrost Svätej trádicie tak ostáva v skrytosti pred tým, ktorý je jej priamym adresátom – pred každým skutočným kresťanom. Vieroučné pravdy nikdy neboli zobrazované z túžby po abstraktných definíciách. Ich význam sa odkrýva v každodenom bežnom živote.

Preto vítame snahu prof. ThDr. Jána Zozuľaka, PhD., a jeho duchovného otca Stefanosa K. Anagnostópoulosa posunúť teológiu na miesto, ktoré jej právom náleží – späť k človeku. Práve oni sú autormi novej publikácie s názvom „Viera a skutky“, ktorá bola vydaná v Prahe v roku 2009. Je jedným z výsledkov riešenia vedeckovýskumného projektu Antropologické východiska sociálnej práce (VEGA č. 1/0649/08). Cieľom tejto knihy je podľa slov autorov vysvetliť vzťah medzi vierou a konaním dobrých skutkov, teda zachovávaním Božích prikázań. Neostáva len konštatovať, že autori svoj cieľ v plnosti naplnili. Viera a skutky a ich vzájomný vzťah sú duchom celej publikácie, a to nie len z hľadiska obsahu, ale analogicky aj metodológie. Autori pri tvorbe neostali verní strnulým prvkom písania podobných monografií, ale harmonicky striedajú teologické pasáže s príbehmi odrážajúcimi duchovnú skúsenosť. Týmto spôsobom sa čítanie knihy stáva dynamickým procesom, ktorý čitateľa neunavuje ani po dlhšej dobe.

Z hľadiska obsahu je kniha dvanásťtym pokračovaním série Patristickej knižnice. Je rozdelená do štyroch kapitol, ktoré vecne a bez zbytočných odklonov riešia autormi stanovené ciele. Prvá z nich nazvaná „Duchovné nazarenie a vytrženie mysele“ je odkazom východného mysticizmu. Opisuje videnie nestvoreného Svetla, ktoré je možné len prostredníctvom askézy.

Druhá kapitola, stručne nazvaná „Viera“, definuje podstatu jednej z najväčších cností, ktorou viera nepochybne je. Nájdeme v nej informácie, ktoré sa v našom prostredí vyskytujú len zriedkavo. Reflexia výsledkov a skutkov viery podaná opisovaným spôsobom je jedným z najprínosnejších prvkov tohto diela.

Najdlhšia – tretia – kapitola „Desať zásad dokona-

losti duchovného života v Christu“ je definovaná svojím vlastným názvom. Význam zásad dokonalosti duchovného života je v tejto kapitole podopieraný teologickými a duchovnými skúsenosťami oboch autorov.

Posledná kapitola „Život v Christu“ dokazuje správnosť zaradenia tejto monografie do série Patristickej knižnice. Poukazuje na skutočnosť, že in-

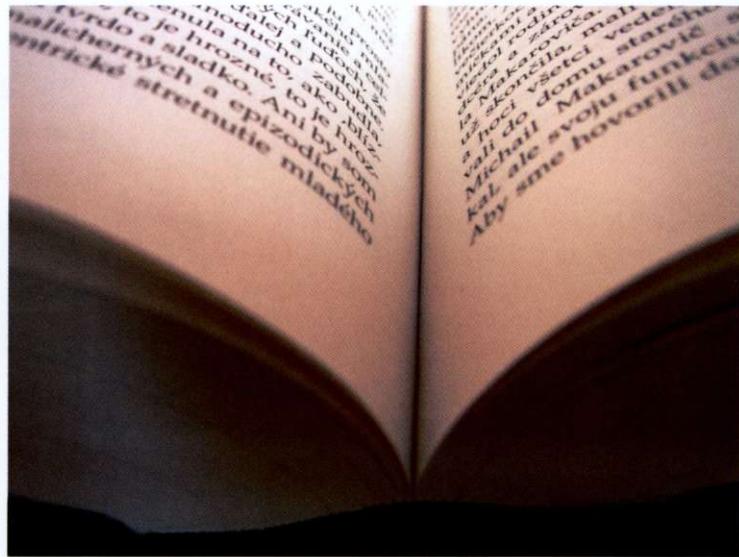
formácie systematicky podávané v tomto diele sa opierajú o duchovné dedičstvo svätých Ottcov, ktoré je nevysýchajúcou studňou múdrosti a poznania.

Z uvedeného vyplýva, že knihu „Viera a skutky“ musíme odporučiť každému človeku, ktorý prejavil záujem o bohatstvo východného kresťanstva. Svoje uplatnenie nepochybne nájde aj v rukách skúseného kňaza.

Mgr. Bohuslav Kuzyšin, PhD.

Odborná publikácia 2008

Zminuloročných literárnoch publikácií ma zaujali predovšetkým tri tituly, ktoré považujem aj za vynikajúci učebný materiál pre našich študentov. Ako prvú spomeniem monografiu Jána Gavuru Ján Buzássy, ktorá vyšla v renomovanej edícii Váhy (Bratislava: Kalligram, 2008) ako syntetický portrét ďalšieho významného slovenského autora. Okrem konštantných častí váhových publikácií (Kalendárium, Bibliografické minimum Jána Buzássyho a Použité pramene a literatúra) sú v Gavurovej monografii detailné a presné interpretácie Buzássyho básni, ponímané vývinovo i chronologicky – od debutu Hra s nožmi (1965) až po básnikove kvartetá z rokov 1995 – 2008 aj v kontexte slovenskej poézie. Gavurovi sa oplatilo pracovať na knihe viac rokov: výsledkom jeho úsilia je koncínny text, informačne presahujúci doterajšiu percepciu Buzássyho zbierok, odhaľujúci prostredníctvom tváru tvár básnika, navrstvujúci ďalšie významy básni, s ktorými vede Gavura zmysluplný a intelektuálne vyrovnaný dialóg. Prostredníctvom Buzássyho cyklu Drevená tvár „*odkazuje žiakom: Musíte formulovať svoju otázku!*“ (Gavura, 2008, s. 158).

Druhou publikáciou, z ktorej sa dá učiť umeniu interpretovať (tentoraz) prozaický text, sú Poznámky k prozaickej (de)generácii. Pohľad na slovenskú mladú prózu 90. rokov (Bratislava: Stimul, 2008) od obdobne mladej slovenskej kritičky Eleonóry Krčméryovej. Pozitívne hodnotím najmä autorkine analýzy komplikovaných, často desémantizovaných súčasných próz (pars pro toto T. Horvátha), vlastný, dobre vyargumentovaný názor na ne. Vzhľadom na titul publikácie – Poznámky – nemožno Krčméryovej vycítať neúplnosť, či už v zmysle poznania sekundárnej literatúry, alebo zúženého výberu prozaikov.

Do tretice odporúčam reprezentatívny výber z diela švajčiarskeho germanistu Emila Staigera Poetika, interpretace, styl (Praha: Triáda, 2008), ktorý by nemal chýbať v knižnici žiadneho literárneho vedca či študenta literatúry, aj s interdisciplinárnym presahom k filozofii či antropológii.

Všetky tri knihy spája tiež záujem ich autorov o otázky hodnotenia literárneho diela, a to i napriek konštatovaniu: „Každý opravdový spisovateľ a každý čtenář nadaný jistým smyslem pro uměleckou kvalitu bude k problému literárního hodnocení přistupovat s krajní nedůvěrou. Milovník literatury v něm zaprotestuje dřív, než si uvědomí, vůči čemu svůj protest vznáší. Připadá mu zbytečné, ba ponižující zdůvodňovat svůj obdiv a svou lásku. Ptá se láska po důvodech? Nechal si snad kdy některý milující rozmluvit krásu své milenky vědeckou teorií?“ (Staiger, 2008, s. 268).

Doc. PhDr. Marta Součková, PhD.

Vpublikačnej činnosti na PU by som zvlášť spomenul zborník výstupov, ktorý vznikol na FF PU a jeho názov je REFORMULÁCIE ANTROPOLOGICKEJ OTÁZKY V SÚČASNEJ FILOZOFII III. Ako napovedá rímska trojka v názve, ide o tretiu (a dodávam, že finálnu) publikáciu riešenia grantovej úlohy VEGA pod názvom Podoby reformulácie antropologickej otázky v súčasnej filozofii. Zborník má charakter monotematických štúdií a jeho cieľom je, ako píše editorka prof. Sisáková, identifikovať modus kladenia antropologickej otázky v súčasnej filozofii a spôsoby reinterpretácie antropologického problému v určujúcich procesoch stávania sa človeka a otvorenosti rámca ľudskosti v súčasnej kultúre. V zborníku môžete nájsť reflexiu súčasnej situácie človeka s akcentovaním dôsledkov kritiky metafyziky, čo je téma, ktorá okrem iného súvisí s mojou dizertačnou prácou. Keďže sa už niekoľko rokov venujem premýšľaniu o situácii po konci metafyziky a o dôsledkoch tejto situácie pre človeka, pohľad a spracovanie autorov jednotlivých príspevkov považujem za súčasť diskusií odohrávajúcich sa vo filozofickej antropológii 2. polovice 20. storočia. Filozofický zborník REFORMULÁCIE ANTROPOLOGICKEJ OTÁZKY V SÚČASNEJ FILOZOFII III. je prínosom k porozumeniu situácií, v ktorej sa nachádza súčasný, často dezorientovaný človek. Odporúčam ho všetkým, ktorým (možno práve dnes) nie je ľahostajná odpoveď na otázku, čo je človek.

PhDr. Dušan Hruška

Ako vzniklo vaše rozhodnutie študovať práve odbor sociálna práca?

Nenastupoval som na vysokú školu hneď po strednej škole. Tri roky som pracoval a musím sa признаť, že s celým tým nápadom vysokej školy prišla moja mama. Ja som sa tomu nebránil. Pamätam sa, že už bol dosť neskôr termín podávania prihlášok a práve na našu fakultu ešte prihlášky brali. Na začiatku to možno ani neboli cieľ íst študovať sociálnu prácu, ale späťne, keď sa na to pozérám, som rád, že som ju vyštudoval.

Začali Vaše aktivity v oblasti sociálnej práce už i počas štúdia?

Počas školy sme sa sociálnym aktivitám začali venovať na podnet jedného z našich učiteľov – bol to doktor Vorobel. Prišiel s nápadom založiť občianske združenie. Začínal som vtedy tretí ročník. Spojili sme sa ako študenti z tretieho a štvrtého ročníka, boli sme ľudia, ktorí chceli niečo robiť, a to občianske združenie sa nám nakoniec podarilo založiť. Funguje vlastne až dodnes a v súčasnosti som už ja jeho štatutárom. Bolo to občianske združenie Podajme si pomocnú ruku, z času na čas sa oňom ešte píše v univerzitných novinách. Založili sme ho, snažili sme sa realizovať nejaké projekty. Tam, v rámci združenia, som sa vlastne naučil, ako takéto projekty treba písat, čo mi neskôr pomohlo aj pri mojom ďalšom smerovaní. Boli sme zameraní na deti s multifaktoriálnym postihnutím, čiže telesné a psychické súbežne. Robili sme rôzne malé projekty, ktoré neboli veľmi náročné na financie, ale potešili kopec malých detí, väčšinou to boli nejaké arteterapeutické skupiny, chodili sme so študentmi maľovať deťom steny a podobne. Teraz občianske združenie využívam na písanie projektov aj pre naše zariadenie. Keďže sme cirkevná organizácia, nie do všetkých projektov sa môžeme zapojiť. Používam ho aj pre nás, ale nielen pre nás.

A potom prišla chvíľa, keď ste školu skončili.

Po škole som ešte pol roka učil na našej fakulte

Niekedy zaváži ovel'a viac pocit zmysluplnosti toho, čo človek robí

Ked' sme si dohovárali spôsob, akým uskutočníme rozhovor, navrhhol, či nechceme prísť za ním do Košíc pozrieť si jeho pôsobisko na vlastné oči. A tak sme stretnutie s absolventom sociálnej práce Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity Mgr. Miroslavom Firdom začali prehliadkou Krízového centra, ktorého je riaditeľom.

ako externý asistent sociálnej práce. Potom som bol na konkurze, kde hľadali vedúceho domova dôchodcov. Cez konkurz som prešiel, ale do domova dôchodcov chceli niekoho staršieho, niekoho možno skúsenejšieho, a tak bol na to miesto vybraný iný kolega, ale mne bolo ponúknuté, či si nechcem zobrať nejaké menšie zariadenie. Povedal som, prečo nie, vyskúšať to môžeme a od tej doby som tu. Som spokojný a myslím, že aj moje vedenie je spokojné. A s odstupom času sa domnievam, že je možno lepšie, že pracujem práve s touto klientelou, lebo v domove dôchodcov je predsa len iná veková kategória – starí ľudia, nejako som k tomu neinklinoval, ale matky a deti, to je to, v čom som sa asi momentálne našiel.

Čím je špecifická práca v krízovom centre?

No, nenudíme sa. Každý deň sa tu riešia rôzne krízové situácie, a práve preto nemôžem trpieť syndrómom vyhorenia. Máme tu momentálne sedemnásť rodín a každý prípad je iný. Stáva sa, že k nám prichádzajú klientky fyzicky týrané partnermi, keď zabezpečujeme prevoz do utajovaných krízových centier na Slovensku i za pomocí polície, veľakrát – keď sme vedeli, že existuje priame ohrozenie – sme riešili veci so zásahovou jednotkou. Sú to veci, ktoré by sa v domove dôchodcov určite neudiali, práve tým je možno krízové centrum špecifické.

Viem, že nadálej spolupracujete s univerzitou, na čom konkrétnie?

Zatiaľ posledný projekt, ktorý bol podaný pred párdňami (ešte nevieme, či bude schválený), bude spoluprácou s Katedrou výtvarnej výchovy. Má ho na starosti pani Živčáková, ktorá bude aj jeho garantkou. Zámerom je využiť našu hrnčiarsku dielu, bude to školenie našich klientov v hrnčiarskom remesle. Študenti s pani Živčákovou budú chodiť k nám do zariadenia a učiť našich klientov naozaj robiť s hlinou. Zatiaľ sa s tou hlinou hrajú, robia to, čo vedia, a teraz by sme to chceli posunúť na vyššiu úroveň. Keď už chodia robiť do dielne, pre-

čo sa nenaucíť niečo viac, napríklad aj prácu na hrnčiarskom kruhu. Kruh tu máme a zatiaľ sa nevyužíva, lebo na ňom nikto nevie robiť. Je to náročné, ale prečo to neskúsiť, možno zistíme, že má na to niekto talent.

Ak by niekto zo študentov počas čítania tohto rozhovoru zistil, že sa chce nejakou formou dobrovoľníctva podieľať na pomoci vášmu zariadeniu, aká pomoc by to konkrétnie mohla byť?

Prijmeme akúkoľvek pomoc. Chodili k nám napríklad dobrovoľníci, ktorí sa učili s našimi deťmi, iní sa prídu s našimi deťmi iba zahrať, vezmú lopty, vezmú ich von, chodia dobrovoľníci, ktorí ich učia tancovať alebo kresliť. Niektorí ich učia základy angličtiny, nemčiny. Je to veľmi rôznorodé. Stačí prísť, zavolať, povedať, čo by tí študenti asi chceli robiť. A podľa toho sa s nimi vieme dohodnúť, či to potrebujeme alebo nie a či im môžeme poskytnúť nejaké priestory na ich činnosť. Snažíme sa využiť čokoľvek, čo našim klientom spríjemní čas. Pole pôsobnosti je tu široké. Aby to niekoho neodradilo, treba povedať, že naša klientela je v rámci populácie niečím zvláštna. A aj naše deti sú niečím iné. Mnohé majú poruchy správania, sú hyperaktívne. Veľa je takých študentov, ktorí sem prídu s nadšením a po prvom stretnutí povedia, už nie, ďakujeme, to nie je pre nás. Vôbec im to nevytýkam. Aj ja, keď som sem nastúpil, som zisťoval, kde som sa ocitol. Ale napokon sa mi podarilo vybudovať si vzťah s každým klientom, ktorý tu je. Nemám problém porozprávať sa ani s jedným, mali ste to možnosť vidieť. Deti, keď si k nim nájdete cestu, vás potom majú rady, aj vás rešpektujú. Preto, ak aj to prvé stretnutie študentov nedopadne práve najlepšie, podľa ich očakávaní, ak napriek tomu vydržia, zistia, že vzťah sa sice buduje dlhšie, ale keď sa vybuduje, je kvalitný. A deti potom vedia tomu človeku mnoho vrátiť.

Robíte okrem pravidelnej činnosti dielní pre klientov aj nejaké mimoriadne podujatia?

Snažíme sa robiť rôzne podujatia. Arcidiecézna charita Košice má v rámci Košického a Prešovského kraja 19 zariadení, my sme jedným z nich, priamo v Košiciach ich je päť. Všetko závisí od finančných prostriedkov, ak ich máme, urobíme akciu ak nie, nie. Pred Veľkou nocou budeme mať spoločné veľkonočné posedenie s klientmi; vyšlo už slniečko, a keďže máme odložené nejaké prostriedky z minulého roku, bude aj opekačka s našimi deťmi; cez

projekt sa nám podarilo získať nejaké prostriedky, za ktoré pôjdeme s deťmi do zoologickej a botanickej záhrady. Keďže sú naši klienti v hmotnej nûdzi, sami by si to nemohli dovoliť. Potom robíme tradičné každoročné akcie, to je napríklad majáles. Robí ho útulok na Bosákovej, čo je kúsok od nás. Organizuje sa tiež spoločná vianočná večera, kde sa stretnú klienti a zamestnanci a zasadnú za jeden stôl, pozvú sa nejakí priatelia našich klientov, s ktorými sa v rámci projektov spoznali. Minulý rok sme rozbehli v nultom ročníku akciu „Odkopnime predsudky – futbal spája“, počas ktorej sa hrá futbal. Každé zariadenie postaví tím, tím postavia aj zamestnanci, pozvú sa hostia. Snažíme sa teraz rozbehnuť volejbal, oslovili sme spoločnosť T-com, keďže s nimi máme dobrú spoluprácu, a skúsmo zorganizovať volejbalový turnaj pre klientov, našich zamestnancov a zamestnancov T-comu.

Na záver rozhovoru ešte jedna otázka. Čo by ste odkázali terajším študentom sociálnej práce?

Učte sa, učte sa, učte sa a pracujte v našej profesií. Lebo v našom ročníku sme sociálnu prácu sice

skončili asi päťdesiat, ale reálne sa jej venuje asi osem ľudí, čo je dosť chabé. Zdá sa mi, že odbor sociálnej práce dnes rastie ako huby po daždi, veľmi veľa ľudí ho študuje, čím možno klesá status sociálneho pracovníka. Ak sa každú chvíľu niekto predstaví s tým, že skončil sociálnu prácu, reakciou býva: to študuje teraz každý. Možno to študuje každý, ale nie každý sa tomu po skončení školy venuje. Môžem im odkázať len toľko, že keď budú robiť v sociálnej práci, možno nezarobia na milió-

nové auto, ale úsmev klienta, ktorému človek pomôže, je na nezaplatenie. Možno niekedy zaváži oveľa viac počít zmysluplnosti toho, čo človek robí, a možnosť vidieť, čo všetko sa mení za ten rok, čo s klientom pracujete, ako ho posuniete napríklad z ulice do situácie, že sa vie osamostatniť. A to je niekedy oveľa viac ako päťdesiatisícové mesačné zárobky.

Soňa Pariláková, Martina Ivanová

Samara

Informačný list s menami štatutárov konferencie, ktorý sa mi dostal do ruky, bol počiatkom tohto príbehu. V množstve názvov vystupovalo do popredia jedno, Samara. Ako amatérskemu automobilovému nadšencovi sa mi hneď vybavilo auto, ktorého dizajn nikdy nekorešpondoval s aktuálnym stavom automobilového priemyslu. Tušil som však, že to nie je plný význam onoho slova. No pekne poporiadku.

Moja cesta do „zakázaného“ mesta bola spojená s účasťou na II. Medzinárodnej študentskej vedeckej konferencii „Občianska spoločnosť v súčasnom svete“, ktorá sa uskutočnila 2. – 3. apríla 2009 na pôde Samarskej humanitnej akadémie v Samare v Ruskej federácii. Od prvej informácie o tomto fóre až po samotnú prezentáciu môjho príspevku na ňom prešiel čas vybavovaní, príprav, potvrdení a hlavne všeestranej pomoci, bez ktorej by sa všetko skončilo ešte skôr, než by získalo konkrétnu podobu. Skutočne, nebyť pomoci pána dekana Dupku a pani tajomníčky Adamovej, katastrofálna predpoved' by sa naplnila. Touto cestou by som chcel im, ako aj ďalším ľuďom, ktorí boli ochotní nezištné pomôcť, vyjadriť svoje srdečné podakovanie.

Už príhovor kapitána lietadla TU 154, znamenie na zapnutie pásov, pritlačenie do sedadla pri štarte a opustenie zeme za podivného vibrovania stroja mi z nezdôvodniteľných príčin evokovali, že cesta do Samary mi prinesie množstvo zaujímavých skúseností a zážitkov. Samara (viac ako 1. mil. obyvateľov), metropola Samarskej oblasti, nesie, respektíve niesla pomenovanie zakázané mesto. To kvôli prítomnosti závodu, ktorý vyrábal a vyrába raketové motory pre ruský kozmický program. V čase ZSSR sa tu bolo možné dostať len s veľkými problémami. Cudzinci sem nemali prístup skoro vôbec. Otázka štátnej bezpečnosti!

Väčšinu času stráveného v Samare som venoval participácii na práci konferencie. Tá pozostávala zo zasadania sekcií konferencie, ktorá prebiehala 2. apríla v jednom z korpusov Samarskej humanitnej akadémie. V rámci sekcie „Občianska spoločnosť: história a teória“ som predstavil svoj príspevok *Občianska spoločnosť u Immanuela Kanta ako základný kameň pre „večný mier“*. Ostatní kolegovia predniesli veľmi zaujímavé príspevky, ktoré sa vzťahovali predovšetkým na prostredie Ruska. Mimoriadne podnetnou a inšpiratívnu bola pre mňa odborná úroveň i diskusné nasadenie jednotlivých účastníkov. Diskusia prebiehala po každom príspevku. Vyjadrovala skutočný záujem účastníkov podeliť sa so svojimi vedomosťami, výsledkami bádaní i potrebou konfrontovať ich s kritickým auditóriom. Nešlo o súboje, lež o skutočnú diskusiu. Otvorenú, plnú úcty a vzájomného chcenia sa pochopiť. Nechýbali jej emócie i pálos. To predovšetkým v spojení s problémami súčasného Ruska. Podobná tendencia prevládala aj druhý deň. Tu konferencia pokračovala prácou okrúhleho stola v budove gubernského parlamentu za účasti poslancov parlamentu, zástupcov študentstva a ich organizácií. Tentoraz sa tému stal vzťah oficiálnej štátnej moci a mládeže. Aj na tomto mieste som sa stretol s diskusiou plnou emócií i pokory. Došlo k stretu mladej a staršej generácie. Neviem prečo, no všetky diskusie boli plné entuziazmu a vyžarovali skutočný záujem vyjadriť svoj názor v priestore na to určenom. Žeby verili, že niečo môžu zmeniť? Alebo my sme už natol'ko pasívnii, že rezignujeme na možnosť participovať na takomto dianí? Celý pobyt vo mne zanechal tieto otázniky. Obávam sa, že podobne ako v ruskom kontexte sa aj pre mňa stanú „prekliatymi otázkami“.

Samozrejme! Samara – nie príliš príťažlivé mesto, so značným nedostatkom v doprave (hlinené cesty a pod.), no s neuveriteľne milými ľuďmi, podnetným a otvoreným študentstvom a nesmiernou chuťou skutočne niečo robiť. To je pre mňa Samara.

Ondrej Marchevský, FF PU

Mentálna retardácia - súčasť nášho života alebo jedna z mnohých stránok života

Som študentkou sociálnej práce Pravoslávnej bohosloveckej fakulty PU v Prešove a rada by som sa s Vami podelila o svoje zážitky spojené s Domovom sociálnych služieb (DSS) ALIA v Bardejove.

V samom začiatku som spolu so spolužiačkou mala možnosť zúčastiť sa na odbornej praxi v tomto zariadení, ktoré je určené pre klientov s mentálnym a kombinovaným postihnutím s kapacitou 70 + 3 lôžok. Zariadenie poskytuje klientom sociálnu starostlivosť. Zriaďovateľom domova sociálnych služieb je Prešovský samosprávny kraj. Musím spomenúť, že DSS ALIA je umiestnený v krásnom prostredí, ktorého súčasťou je altánok, lavičky, jazierko, chodník na prechádzky a taktiež plocha na rôzne športy.

Po získaní potrebných informácií o zariadení sme sa na niekoľko dní zúčastnili na fungovaní ich každodenných činností, ako príklad uvediem pomoc pri kŕmení ležiacich klientov, trávenie voľného času s nimi formou čítania kníh alebo počúvania hudby či rôzne aktivity, ako je kreslenie, modelovanie z hliny, vyšívanie, tkanie a iné. V rámci týchto aktivít fungujú dielne, kde pod vedením odborného personálu prebieha samotná výchovná činnosť. Veriaci pre zmenu nachádzajú duchovnú útechu v kaplnke zasvätej Svätej rodine, ku ktorej ich vedú samotní pracovníci DSS. Ďalej by som chcela spomenúť, že popri DSS ALIA od roku 2005 pôsobí Občianske združenie ALIA pre pomoc postihnutým občanom, ktorého cieľom je napomáhať skvalitňovaniu výchovno-vzdelávacej činnosti, rekreačnej a športovej činnosti, zdravotnej a sociálnej starostlivosti a napomáhať pri zabezpečovaní plynulého a kvalitného cho-

Foto: www.dssalia.sk

Erasmus v Českých Budějoviciach

Program Erasmus ročne zabezpečuje mobility študentom i pedagógom vysokých škôl v celej Európe. Nejde len o výmenné pobytu, počas ktorých študenti spoznávajú novú krajinu, jej kultúru a obyvateľov (aj keď pre mnohých je toto hlavnou – často jedinou – motiváciou). Erasmus dáva študentom i pedagógom počas niekoľkých mesiacov možnosť participácie na bežnom živote „v inom“ prostredí, „v inej“ spoločnosti, ale predovšetkým možnosť spoznávať nové systémy a všímať si rozdielnosti týchto systémov a systémov, na ktoré sme zvyknutí.

„Inakosť“ nechápeme len ako cudzinu. Je samozrejmé, že ak navštívime akúkoľvek zahraničnú krajinu, bude pre nás (aspoň na určitý čas) cudzou. Inakosť však chápeme skôr ako odlišnosť ľudských spoločenstiev v ich zvykoch, tradíciách, vzdelávaní, v kultúre všeobecne.

Jednou z bilaterálnych zmlúv, ktorú má FF PU uzavretú, je aj zmluva s Jihočeskou univerzitou, ktorá je na Slovensku málo známa. Tento semester je tam jediný slovenský študent. Z iných krajín sa počet Erasmus študentov, napr. na Filozofickej fakulte, pohybuje cca v počte 10 študentov za školský rok.

Jihočeská univerzita sa nachádza na juhozápade krajinu v historickom mestečku České Budějovice. Aj napriek svojej malej rozlohe a nízkemu počtu obyvateľov (cca 100 000) sa toto mesto stalo metropolou južných Čiech. Niektorých láka veľkosť a majestátnosť – tú však v Budějoviciach nájdeme v drobnostiach a detailoch. Malé úzke uličky v centre mesta, mohutné starobylé podchody, kaviarnečky, pekárne a iné obchodíky, ktoré sú ľuďmi stále navštevované (aj napriek tomu, že na okraji mesta stoja moderné hypermarkety a obchodné domy).

Jihočeská univerzita zastrehuje sedem fakúlt (najväčší počet študentov zahŕňa ekonomická, filozofická a pedagogická fakulta) a dva výskumné ústavy. Okrem toho k nej patria viaceré knižnice, rozdelené podľa fakúlt, ďalej jazykové centrum, centrum informačných technológií, internáty a jedálne, ktoré zabezpečujú služby jednak študentom a pedagógom univerzity, ale aj širšej verejnosti. Filozofická fakulta sídlí priamo v centre mesta. Avšak vzhľadom na veľký počet študentov má viacero pracovísk aj v centre, aj v jeho blízkom okolí. Aj keď je budova čiastočne poznačená architektúrou bývalého režimu – čo naozaj v centre mesta nie je obvyklým javom (najmä systém okien sa veľmi podobá tomu na našej fakulte v Prešove), priestory vo vnútri budovy nepripomínajú schematizmus, necítite chlad ani sivosť a nezdržiavate sa na chodbách len preto, že musíte.

Vynára sa teda otázka, v čom je problém u nás? Univerzita prijíma z roka na rok stále viac a viac den-

du DSS ALIA. Veľkým prínosom tohto zariadenia je vydávanie časopisu „Náš svet“, ktorý slúži ako informačný časopis DSS ALIA pre všetkých jeho klientov, ich rodičov, príbuzných a známych, pre zamestnancov i všetkých tých, ktorí ich chcú akokoľvek podporiť.

Moje prvé dojmy boli zmiešané, spojené s radosťou z ich úsmevov a ľútostou nad zložitou stránkou ich života. No s každou nadchádzajúcou minútou, ktorú som tam mohla stráviť, som si uvedomila, že ich šťastie z každej maličkosti má pre nich, ale aj pre mňa veľký význam. Pretože mnohé sa tam premieňalo na radosť a chuť do ďalších dní ich života. Áno, priznávam, že viaceré každodenné úkony si vyžadujú u takýchto ľudí veľkú dávku trpezlivosti, či je to už pri základných hygienických potrebách, pri snahe zapojiť ich do nejakej aktivity alebo pri možnosti plnenia ich prianí, ale základným faktom pri tých všetkých starostiah a radostiah ostáva to, že sú súčasťou tejto spoločnosti. Nepatria niekom na okraj, ale práve naopak, práve oni nás niekedy učia, ako sa máme k sebe správať, často si neuvedomujúc, že úsmev a pohladenie je najväčšia zbraň proti ľudskej zlobe. Často na mňa pôsobili ako deti, lebo čo bolo na srdci, to hned' aj na jazyku. A práve preto je potrebné mať pre nich veľké pochopenie, a ak sa daná situácia dá premeniť na zábavu, o to lepšie. Lebo ľažké chvíle treba hned' zahnať, aby nebolo ešte horšie. To som si musela uvedomiť hned' po príchode, aby som netrápila ich a ani seba.

Život tam každý deň beží tak ako aj inde. A podľa môjho názoru je pre nás len dobré, ak vieme, že sú medzi nami aj takto postihnutí ľudia, ak sa ich snažíme akceptovať a neodvracať od nich tvár, pretože oni za svoj daný stav zväčša nemôžu. A práve tento moment ma aj vďaka pracovníkom tohto zariadenia priviedol k myšlienke usporiadať exkurziu pre mojich spolužiakov, ktorá sa uskutočnila 31. 3. 2009. Preto aj touto cestou by som sa im rada podčakovala za ich čas a ochotu podeliť sa s nami o ich znalosti, či už išlo o každodenný chod zariadenia, alebo samotného života v ňom, ktorého súčasťou nie sú len klienti, ale aj oni sami. Pretože všetci sa snažia tvoriť jednu veľkú rodinu. A v nás študentoch to zanechalo veľký dojem a o to väčšiu úctu k životu. Spoločné chvíle strávené s týmito ľuďmi ma priviedli k rozhodnutiu byť tu pre nich aj naďalej, napriek skončeniu mojej praxe v rámci semestra. Preto by som chcela využiť formu dobrovoľníctva. Za túto možnosť som taktiež veľmi povdačná, a ak budem nápomocná tak, ako to bolo počas praxe, budem veľmi šťastná. No budem o to viac radšej, ak budem opäť vidieť úsmev na ich tvári a oči plné života. Lebo oni život milujú. A ja spolu s Vierkou, mojou spolužiačkou, sa chceme tešiť s nimi.

Lenka Skarupová, PBF PU

ných študentov (vieme si teda vyvodiť, že za nich dostane z roka na rok i viac prostriedkov), kapacita učební je preplnená stále viac a viac. Od pondelka do štvrtka si ľažko nájdeme voľné miesto na sedenie pred učebňami. Hodiny stojíme v rade v univerzitnej knižnici a ku knihám sa aj tak dostanú len niekoľkí, nehovoriac o problémoch s rozvrhom a učebňami na začiatku každého semestra. Tu sa nestalo, že by niekomu nesedel čas daného predmetu v rozvrhu. A ak aj áno, tak sa dal namiesto neho vybrať iný čas či miestnosť vhodná pre celú skupinu, resp. sa dá predmet jednoducho (JEDNODUCHO!!!) odobrať a navolíť si miesto neho iný, aby študentom sedel jednak s rozvrhom, jednak s počtom kreditov (samozrejme, do vopred stanoveného dátumu zápisu). Na študijnom oddelení sú včas (VČAS!!!) zverejnené informácie (jednak na hlavnej nástenke, jednak na stenách a tabuliach fakúlt, jednoducho všade, aby sa dostali ku každému študentovi, ktorého sa informácia týka). Tie najdôležitejšie sú posielané študentom na ich mailové adresy, ktoré na začiatku každého semestra vyplňujú v tlačive pri zápise (asi to tak funguje aj na PU, no spomeňme si, koľkokrát sme už dostali mail od študijného oddelenia...). V komunikácii je dôležitý určitý stupeň otvorenosti, ochoty a vzájomnej tolerancie medzi študentmi a vyučujúcimi, ktorý dáva nové podnety na zamyslenie, uvažovanie, učenie sa jednak študentom, ale aj samotným pedagógom. Mal by to byť teda recipročný vzťah. Tak ako je pre študenta motivujúci jeho učiteľ, motivovať môže aj študent učiteľa. Pedagóg, ktorý sa zastaví na určitom stupni svojej práce a nepripúšťa nové možnosti, lebo im nedáva dostatočný priestor, sa nemôže posúvať vpred. A teda nemôže posúvať vpred ani svoje pracovisko.

Viktória Juhasová, FF PU

Ocenenie vedeckej práce doc. Mgr. art. Karola Medňanského, PhD.

Vevanjelickom kostole v Nitre v sobotu 21. marca 2009 slávnostne premiérovo udelili Cenu Sebastian za mimoriadny prínos k odkazu diela Johanna Sebastiana Bacha pre súčasníkov.

Medzi prvých laureátov patrí aj člen Katedry hudby Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity doc. Mgr. art. Karol Medňanský, PhD. Cenu Sebastian mu odovzdal člen poroty, významný výtvarník a autor plakety Sebastian, Miroslav Cipár. V laudatiu zdôraznil, že Cena Sebastian patrí Karolovi Medňanskému za publikácie Postavenie violy da gamba v kantátach Johanna Sebastiana Bacha a *Passiones Bachianae* a ich významný prínos v rámci bachovskej literatúry, ako aj interpretáciu Bachových diel v súbore Musica historica Prešov, ktorý založil v roku 1994.

Súbor starej hudby Musica historica v zložení Karol Medňanský – viola da gamba, Dana Leščenková – spev, Klára Ganzerová – spinet sa predstavil v slávnostnom programe uvedením pôstnych piesní zo Schemmeliho zbierky a Sonáty G dur pre violu da gamba a obligátne čembalo, BWV 1027.

Ďalšími laureátmi Ceny Sebastian sa stali významný hudobný skladateľ Miro Bázlik za celoživotné dielo propagujúce dielo lipského majstra, Ján Slávik za kompletnejšiu nahrávku Bachových violončelových suít a organista Stanislav Šurin za organizáciu organových festivalov s prihliadnutím na nahrávku Bach in der Wiener Schubertkirche. Čestné uznania patria organistom Davidovi di Fiore a Bohdanovi Kramplovi. Cena Sebastian udeľuje občianske združenie Ars Ante Portas Bratislava.

Laureátov vyberá z verejnostou nominovaných osobností porota v zložení prof. PhDr. ThDr. Amantius Akimjak, teológ, profesor Katolíckej univerzity v Ružomberku, akademický maliar Miroslav Cipár, výtvarník, Mgr. Art. Ladislav Kačic, PhD., hudobný vedec a kritik, Ivan Kadlecík, spisovateľ, publicista a organista, Jela Krčmérka-Vrtelová, libretistka a prekladateľka textov Bachových diel, Mgr. Ján Schultz, pedagóg, dirigent a organista, prof. Ján Valach, koncertný organista, dirigent a hudobný skladateľ. Informácie o ďalšom ročníku Ceny Sebastian sú na www.juras.sk.

Ján Juráš, predseda o. z. Ars Ante Portas

Hudba, ktorá má farbu

Foto: Jaroslav „Jaris“ Valko

slovenské a „rusnácke“. Koncert mal všetko, čo mal mať – nervozitu účinkujúcich aj zimomriavky poslucháčov.

Padequa úzko súvisí aj s Prešovskou univerzitou. Práve táto inštitúcia dláždila alebo stále dláždi cestu za vzdelaním trom zo štyroch jej členov. Frapko informatiku, ktorú študuje na Technickej univerzite

Prešovská Christiania mala tú česť byť dejiskom historicky prvého samostatného koncertu skupiny Padequa. Táto prešovsko-cerninská-sabinovská formácia však už predtým stihla po pári mesiacoch svojho fungovania vyhrať Študentský Prešovský Liverpool v decembri minulého roka. Zdenka Kvasková, Jaro Ďurček, Dalibor „Dalis“ Jeník a Tomáš „Frapko“ Fesič hrajú farebnú hudbu, ktorá na chvíľu zafarbila aj tehlové steny v Christianii. Odzneli hudobné žánre od punku až po blues a skladby spievané v slovenčine, češtine, angličtine a rusíncine. Ďalšie texty však už podľa Zdenky budú len

Úspešné súťažné zápolenie

Umelecké aktivity študentov učiteľského zamerania v oblasti artificiálnej hudby sú stále zriedkavejšie. O to viac teší ich záujem. Možnosť prezentovať sa poskytuje už niekoľko rokov Katolícka univerzita v Ružomberku. V dňoch 31. marca až 1. apríla 2009 sa konal na Katedre hudby Pedagogickej fakulty KU už VI. ročník Študentskej umeleckej činnosti – súťaže s medzinárodnou účasťou. Zmerať si svoje sily mohli študenti v týchto odboroch: hra na klavíri, hra na organe, štvoručná hra na klavíri a sólový spev. V tomto roku mala Katedra hudby FHPV PU svoje zastúpenie len v odbore sólového spevu. Výber skladieb obidvoch kategórií bol zhodný, lišil sa len minutážou (1. kat. 10 min., 2. kat. 15 min.) a náročnosťou. Súťažný repertoár poskytoval priestor na propagáciu slovenskej ľudovej alebo umelej piesňovej tvorby, duchovnej skladby i na prejavenie sa individuálnych zvláštností a umeleckého cítenia interpreta nielen v oblasti artificiálnej hudby, ale aj skladbou podľa vlastného výberu. Na súťaži v sólovom speve sa zúčastnilo 23 uchádzačov zo siedmich fakúlt. Hodnotné výkony podali interpreti z Univerzity Hradec Králové v Čechách, Univerzity Komenského v Bratislave, Katolickej univerzity Lublin a Akademie Jana Dlugosza w Czestochowej z Poľska. Jednotlivé výkony hodnotila odborná porota v zložení: Mgr. art. Jana Billová (VŠMU Bratislava), Mgr. art. Jana Pastorková, ArtD. (VŠMU Bratislava) a Mgr. art. Ivan Zvarík (Štátnej opera Banská Bystrica). Prvú cenu v prvej kategórii si odnesol do Prešova študent prvého ročníka Katedry hudby Peter Paleček, ktorého výkon na súťaži veľmi citlivu a erudovanu podporila svojou klavírnou spoluprácou Mgr. art. Ľubica Kistová, PhD. Pod pedagogické vedenie sa podpísala ďalšia pedagogička Katedry hudby FHPV PU PaedDr. Mgr. art. Marta Polohová, PhD. Táto profesionne vyhranená spevácka súťaž vysokoškolákov pedagogického zamerania má už svoje zázemie a veríme, že aj v budúcnosti naši študenti budú mať možnosť konfrontovať na nej svoje spevácke výkony.

PaedDr. Mgr. art. Marta Polohová, PhD.

Zľava: Ľ. Kistová, P. Paleček, M. Polohová

v Košiciach, využíva aj v praxi pri svojom ďalšom koníčku – tvorení webových stránok. Pri hudbe aj webe je podľa neho podstatné to, aby si „tí, čo to budú počúvať, vidieť či čítať, našli to, čo hľadajú“. Na basgitaru už predtým hral v skupine Elastický overall kapitána Pickarda. Čo-to v hudbe už má za sebou aj gitarista a študent estetiky Jaro Ďurček. Zaujímavé je, že v oboch kapelách, v ktorých pôsobí, má po svojom boku jemu blízke ženy. V Dalla mattina alla serra je to sestra Zuzka a v Padequa priateľka Zdenka. Speváčka skupiny študuje kombináciu estetika a výtvarná výchova a na otázku, s kým by si chcela zahrať, nevie odpovedať. „Viem, s kým by som chcela tancovať – s Johnnym z Hriešneho tanca,“ sníva Zdenka. Dalis má v tejto otázke jasno. Bubeník obdivuje hudobníkov ako Mark Guilian, Chris Dave, Thomas Pridgen či Zach Hill. Okrem hrania v Padequa píše pre Prešovský denník Korzár. Padequa sa teda slúbne rozbehla. Azda aj v budúcnosti budú môcť členovia kapely na podákovania publika za skvelý koncert povedať len „pas de quoi“ – nie je zač.

Zuzana Kováčová, FF PU

Foto: Jaroslav „Jaris“ Val'ko

UMENIE V KRAJINE

alebo pár dotykov s listami, kôrou, hlinou a inými závažnými drobnosťami

1. Dotyk vážneho teoretika:

Umenie v krajine predstavuje výtvarnú tendenciu, ktorá sa zakladá na vytváraní diel v krajine, pôsobení umelcov v prírodnom prostredí a práci s prírodnými materiálmi. Uvedený výtvarný prúd vznikol v 2. polovici 60-tych rokov predovšetkým v USA a v tomto období patril k radikálnym hnutiam spolu s minimalizmom, konceptuálnym umením a procesuálnym umením. Umenie v krajine sa delí sa na dva výtvarné „subžánre“: LAND ART (angl. land = krajina, zem, pôda, pevnina, pozemok), ktorý je vytváraný v krajine, reaguje na jej genius loci a zároveň využíva fyzikálne vlastnosti daného prostredia v širokej škále prírodných materiálov a štruktúr (zemina, piesok, kamene, hlina, tráva, voda, konáre, lístie a pod.). Takáto tvorba v krajine môže mať na jednej strane monumentálnu, masívnu (veľkorysé zásahy do krajiny v podobe dominantných umelých útvarov často s ekologickým podtextom; Robert Smithson, Walter de Maria) alebo na druhej strane subtílnu podobu (citlivé zásahy do krajinárskeho kontextu ako organické splynutie s prírodou a prostá prítomnosť autora v prostredí; Andy Goldsworthy, R. Long). Druhá podoba umenia v krajine sa nazýva EARTH WORK (angl. earth = zem, hlina) a vyznačuje sa tým, že používa zem, zeminu, resp. jej premiestňovanie v krajinnom prostredí. Proces tvorby sa zväčša deje na odľahlých miestach rovin a púští (teda na denaturalizovaných miestach bez sociálnych prepojení). (Podľa Geržová, J.: Slovník svetového a slovenského výtvarného umenia 2. pol. 20 storočia. Bratislava: Profil, 1999.)

2. Dotyk teoretika, ktorý pookrial, s nohou vnorenou do jarého machu:

Povaha umenia v krajine je ako tichá báseň:

1. Nájdi konkrétné miesto (*in situ*) alebo tu iba buď a vnímaj, nič len bud.
2. Prijmi prirodzené plynutie času, prijmi deň a noc, prijmi zmenu ročných období.
3. Uvedom si, že tu stále, malý či veľký, ale neovplyvniteľný vplyv počasia (teda vietor, dážď, mráz, slnko a iné veľké veci).
4. Uvidíš nielen jeho vznik a potom krehkú existenciu, ale aj zánik, neľakaj sa, možno ťa naučí to, čo piesková mandala budhistických mníchov, ale aj to, že všetko sa v nejakej podobe raz navráti.
5. Uvidíš, že hlboké veci trvajú krátko (ľad sa roztopí, listy rozfúka vietor, špirálu z kôry odnesú deti na iné jemné hry), ale naučíš sa priať rytmus, ktorý je nad tebou.
6. Zrazu si to uvedomiš, si civilizácia, ale si príroda, si príroda, ku ktorej sa nevedomky stále skláňa, pocítíš to sklonenie a zmäkčíš prudké gesto k stromu na skúmanie a pohladenie kôry...

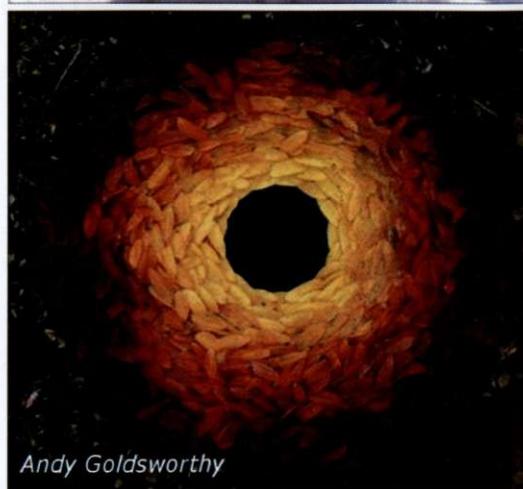
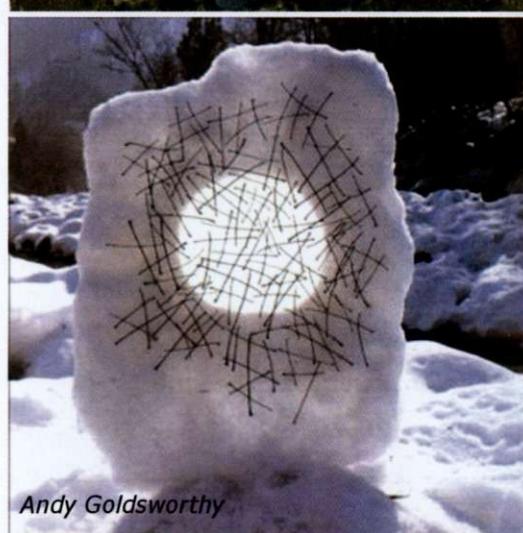
3. Dotyk spomínajúceho teoretika, ktorý pod listami objavil špirálu na slimacej ulite a potešíl sa:

Boli tu stále, historické pravzory, archetypálne tvary, rituálne stípy, magické priestory a v tom krajina, krajina plná koreňov, machu, tmavých búťavín a lesných duchov a vodných bytosťí a línii listov a žilkovania a presných foriem lupeňov margaréty, klinca, repíka, všetko už dávno vymerané, magickými číslami a zlatými rezmi, ktorí to vložili, línie, špirály, tvary... Umenie v krajine ako kozmologický údiov, ako nábožensko-rituálny údiov a ešte spolu s tým: menhiry, obrazce v perúanskych Andách, olmécke hlavy (Mexiko), zikkuraty, kamenné záhrady zenbuddhistických mníchov, barokové zvlnené záhrady...

4. Dotyk človeka, ktorý priložil ucho k stromu a zistil, že všetko je živé:

Neviem, ale stal som sa mäksím, vstúpením do špirály z listov, na zretíme do ľadovej siete vytkanej suchými konárikmi, meditujúc, kráčajúc pomaly po pieskovom móle v tvare spokojného kruhu, stal som sa zadiveným a... zložil som zbrane...

Eva Pariláková

Krátka dlhá cesta

15 000 ľudí, 500-členné kolóny, trasa viac ako 300 kilometrov, rok 1945. Pochod zo Sachsenhausenu do Schwerinu. Dlhá cesta. Pre tých, ktorí s váhou 42 kilometrov padli a boli zastrelení po desiatich, päťdesiatich, sto, dvesto kilometroch, o čosi kratšia dlhá cesta. Pre tých, ktorí putujú po stopách minulosti, aby položili kamienok na hrob obetí, krátku dlhá cesta. Pre tých, ktorí sa so sklopenými očami a mlčaním vrátili z prahu do domu, aby unikli klopkaniu drevák putujúcich väzňov, krátku, príliš krátku cesta.

Oexistenciálnej skúsenosti obetí, svedkov i potomkov tejto udalosti rozpráva multimedialny projekt Fedora Gála, známeho sociológa a predsedu Verejnosti proti násiliu, režiséra Martina Hanzlíčka, fotografa Mira Švolíka, kameramana Richarda Krivdu, skladateľa Mariána Vargu a mnohých ďalších. Rozpráva cez krátke filmy, texty, rozhovory, fotografie. Stačí si kliknúť na www.kratkадlhácesta.cz.

Pri zdrode projektu stála bolestná osobná skúsenosť Fedora Gála – smrť jeho otca, pre ktorého bol pochod smrti zo Sachsenhausenu do Schwerinu cestou, ktorá merala len 220 kilometrov. Fedor Gál kráča po stopách jeho krátkej dlhej cesty, počas prípravy a realizácie projektu sa však jeho intímna osobná skúsenosť mení na poznatok o človeku vo všeobecnosti: „Moje putovanie ku koreňom ľudskej zvlčilosti však odhalilo, že naozaj nejde o selektívne, protižidovské, protirómske... emócie. Ide o ľudskú schopnosť nenávidiť iného človeka z obyčajného sklonu. Racionalizácia tohto sklonu je druhotná.“ Krátke sedemminútové fragmenty v projekte sú tvorené prelínaním osobných spomienok susedov, priamych účastníkov i tých, čo prežili. Podfarbuje ich atmosférová klavírna hudba, ktorá decentne zaznieva z pozadia, aby v príhodnej chvíli naliehavo povstúpila. Verejně sa prelíná s intímnym: dívame sa

na dobové dokumenty i rodinné fotografie, na ktorých sa usmievajú zatiaľ nič netušiaci ľudia.

Jeden z najsilnejších motívov filmu prichádza v okamihu návratu do rodiska Fedora Gála, do Partizánskej Ľupče. Zábery kamery na zrúcané múry domov sa striedajú so spomienkami obyvateľov na rodinu Gálovcov: ako pani Gálová nosila vždy na hlave uviazanú šatku, ako sa mladí židovskí chlapci kamarátili s evanjelikmi, ako sa chodili sadiť zemiačky... V istom momente sa však na obrazovke zjaví jednoduchý, no vzhľadom na predchádzajúci kontext mrazivo jednoznačný nápis: Nie sú tu. Tým, ktorí by chceli relativizovať Tisov podiel na deportáciach, sa v projekte pred očami defilujú titulky zo Slováka, tlačového orgánu Hlinkovej slovenskej ľudovej strany, jedinej vládnej strany Slovenského štátu: „Nás neobalamutíte hľoupou frází, že Žid je také člověk...“ Rutinizácia násilia a dehumanizácia Židov ako prvý krok na ceste k masovým vraždám teda začali dávno pred deportáciami a jej aktérmi boli nielen vládni činitelia alebo obyčajní ľudia, ktorí napríklad neraz vyrabovali židovské obchody, ale aj najvyššia inteligencia: Židia boli vylúčení zo škôl, z profesijných združení lekárov a právnikov... Dôležité boli tiež zdánlivé drobnosti, ktoré však dopĺňajú podobu ľudského života: právo vlastniť vodičský preukaz, rybársky lístok, rozhlasový prijímač a podobne. Intenzívne pôsobia v projekte osobné svedectvá individuálnych ľudských zlyhaní, napr. spomienka Denise Elbert na to, ako jej otec hrával každé poobede na námestí karty a ako sa od istého času s ním jeho kamaráti prestali stretnávať a kontaktovať, alebo príhoda Gerty Sidonovej-Vrbovej, ktorá sa ako mladé dievča na výlete bicyklom od svojej kamarátky dozvedela, že s ňou nebude viac stretávať, lebo sú Židia a tí sú nepriatelia Slovákov... Cesta Fedora Gála sa končí v mestecku Linde, pri pravdepodobnom hrobe jeho otca položením bieleho kameňa na náhrobnú dosku. Nosiť na hroby malé kamienky je typickým zvykom Židov. Zvyk pravdepodobne pochádza z obdobia biblického Izraela, keď sa na hroby vŕšili kamene, tak ako ich jeden po druhom vŕšili aj deti Jakoba na hrobe svojej matky Ráchel. Ten-to rituál však v súvislosti s putovaním po stopách jedného obrovského ľudského zlyhania nadobúda v kontexte filmu hlboký symbolický význam. Kamene nevednú a nemôžu byť len tak ľahko zmietnuté vetrom (plynúceho času) do zabudnutia...

Martina Ivanová

Deň Zeme

Deň Zeme si už tridsaťdeväť rokov nepripomínajú len Spojené štáty americké, kde má ustanovenie tohto dňa svoj pôvod, ale aj krajinu takmer celého sveta, vrátane Slovenskej republiky. Dôležitosť jeho posolstva si pritom berú na plecia predovšetkým aktivisti rôznych spoločenstiev či neziskových organizácií, ktoré každoročne informujú o pálčivých témach v mnohých slovenských mestách, naznačujúc tak predovšetkým ľudskú závislosť na cenných daroch našej prírody.

Ak by sme sa však mali možnosť pozrieť na zodpovedný prístup tunajšieho národa, je nutné skončiť takmer vždy pri jednotlivcoch. A to nielen medzi štatutármami, ale aj bežnými občanmi. Napriek tomu presvedčenie, že „jeden (či dokonca viacerí) nič nezmôže(u)“, zdá sa, nenašlo minulý rok veľké uplatnenie. Petícia občanov „nevelkého“ Veľkého Šariša totiž prispela k tomu, že sa zastavila realizácia výstavby spaľovne nebezpečných odpadov, ktorá sa do Veľkého Šariša mala premiestniť z pôvodne zamietnutého Prešova. Z jednej tony by sa tak v kraji s najnižším znečistením vytvoril priestor pre 21 tisíc ton nebezpečného odpadu, ktorého pôvod by zrejme neboli len na území Slovenska. Napäť situáciu do „prírodných slovenských vôd“ vohnali aj aktuálne zámery kanadskej spoločnosti Tournigan Gold Corporation, ktorá prostredníctvom dcérskej spoločnosti Kremnica Gold, a. s., plánuje obnoviť ťažbu zlata ekologicky neprístupným kyanidovým lúhovaním. Podľa slovenských environmentalistov a neziskových organizácií tak hrozí nielen zvýšená prašnosť, hluk a možnosť havárie, ale aj zdevastovanie okolitej krajiny a jej vysoké ekologické začaženie.

Ak však odhliadneme od katastrofických scenárov, za ktorými sa skrývajú predovšetkým výrazné podnikateľské aktivity, je nutné si uvedomiť, že zodpovednosť a podiel na súčasnom stave životného prostredia nesie každý jednotlivec. Nejde pritom len o ilegálne

čierne skládky či znečisťovanie vodných tokov, prípadne prírodných priestranstiev. Necitlivým krokom voči prírode je aj neľudské zaobchádzanie so zvieratami alebo sídliskovými drevinami, ktoré často podliehajú neodborným „úpravám“ zo strany obyvateľov. Tieto na prvý pohľad nepatrné zásahy, mnohokrát bez povolenia, nedovodí len k estetickej deformácii, ale často aj k trestnému ničeniu prírodného biotopu – habitatu vtáctva a iných živočíchov.

Na mieste taktiež nie je ľahostajnosť voči prírodným zdrojom a snahe o recykláciu, pričom opodstatnenými nie sú ani obavy z miešania jednotlivých komodít a zbytočného separovania. Znepokojenie zo strany občanov vyvrátila marketingová referentka Technických služieb mesta Prešov Mgr. Beáta Baranová: „Často k nám prichádzajú klebety o nedotriedňovaní odpadu. Môže sa tak udiat maximálne z dôvodu, že pracovníci Technických služieb nestihajú a vezmú autom viacero komodít. Avšak na viacerých pracoviskách sa jednotlivé materiály dôkladne dotriedňujú, bez ohľadu na to, či už ide o papier, plasty alebo viacvrstvové obaly (VKM)...“

Ochrana prírody a životného prostredia teda nestojí len na politikoch či záujmových skupinách. Prispieť k jej ochrane môže ktoľvek, kto si ešte dokáže uvedomiť podstatu svojich činov i seba samého. Ved' kto ide proti prírodným zákonom, ide proti vlastnej podstate. 22. apríl teda nie je len sviatkom Zeme. Je to sviatok nás všetkých.

Júlia Šimková, FF PU

Foto: Eva Pariláková

Vlčia

Čergovské pohorie nie je práve najmenšie, no i tak veľa ľudí nevie, kde sa nachádza. Poznajú ho skôr českí turisti. Tých občas vidno putovať s batohmi po čergovskom hlavnom hrebeni. Trasy pre turistov sú značkované a výhľady z hrebeňa na vrcholové lúky, dolinky, bočné hrebene a krajinu sú čarowné. Za dobrej viditeľnosti zazriete v diaľke i Tatry.

Predošlý majiteľ lesa nám ho predal a my sme na celom území kúpeného lesa zabezpečili vyhlásenie prvej súkromnej prírodnej rezervácie v strednej a východnej Európe. Rezervácia sa volá Vlčia a má rozlohu 21 hektárov.

Tieto dve vety znejú jednoducho, no je za nimi množstvo dobrovoľníkov, nadšencov a 1722 dní boja občanov so štátnymi inštitúciami, aby nám štát dovolil chrániť naše vlastné územie. Za slovom kúpa je toho tiež viac. Predovšetkým unikátna zbierka Kúp si svoj strom. Počas tejto akcie bude možné kúpiť jednu z týchto dvoch vety a vysadiť ju v lese.

Nie všetko je pri pohľade zblízka ideálne. Na bardovskej strane je množstvo holorubov, na tej sabinovskej je výrubov menej, no naplánovaných v lesníckych plánoch na toto dešáročie ich je požehnané. Prítom mnohé časti lesa sú také krásne, že naši česki priatelia sú presvedčení o tom, že sa práve pozerajú na veľké chránené územia. Les je pestrý, spomedzi záplavy bukov vytŕčajú jedle i jedliská, inde medzi jedľami vidno sem tam buky. Keď vojdete dnu, do lesných obývačiek, stretnete tam aj javory horské, javory mliečne, bresty, brezy i jaseň. Les je živý: ak tichučko sedíte alebo ležíte na správnom mieste, uvidíte srnce, jelene, diviaky a pri istej dávke šťastia aj vlka alebo rysa. Veľmi zriedkavo sa tam vyskytne aj medveď. Staré stromy majú dutiny vhodné pre všetky druhy lesných sov a vtáčiky, ktoré tiež potrebujú na hniezdenie dutiny – napríklad mucháriky, holub plúžik, impozantný tesár čierny či ostatné ďatle. Na jar sa všetky spevavce hlučne ozývajú od skorého rána, a keď sa začne stmievať, ruch utícha a počuť už len doznievať originálne pesničky drozda plavého, začnú sa ozývať sovy.

Neskôr na jar môžete za šera hore na poloninách pozorovať prelety a cmukanie slúk. Tieto úžasné lesíky, pralesíky a lúčky naozaj nie sú chránené. Čergov nie je národným parkom, ba ani úbohou chránenou krajinnou oblasťou a rezervácií ja tam ako ťažiaru. Stačí, že lesík-pralesík je v takzvanom rubnom veku, nastúpia pilčíci, traktory a niekedy aj lanovky a celé bohatstvo miesta je preč, akoby niekto sfúkol sviečku.

Jeden taký lesík-pralesík, práve na sabinovskej strane Čergova, sa nám podarilo celkom nezvyčajným spôsobom zachovať. Nachádza sa pod kopcom Veľká Javorina v závere doliny Jarabincík.

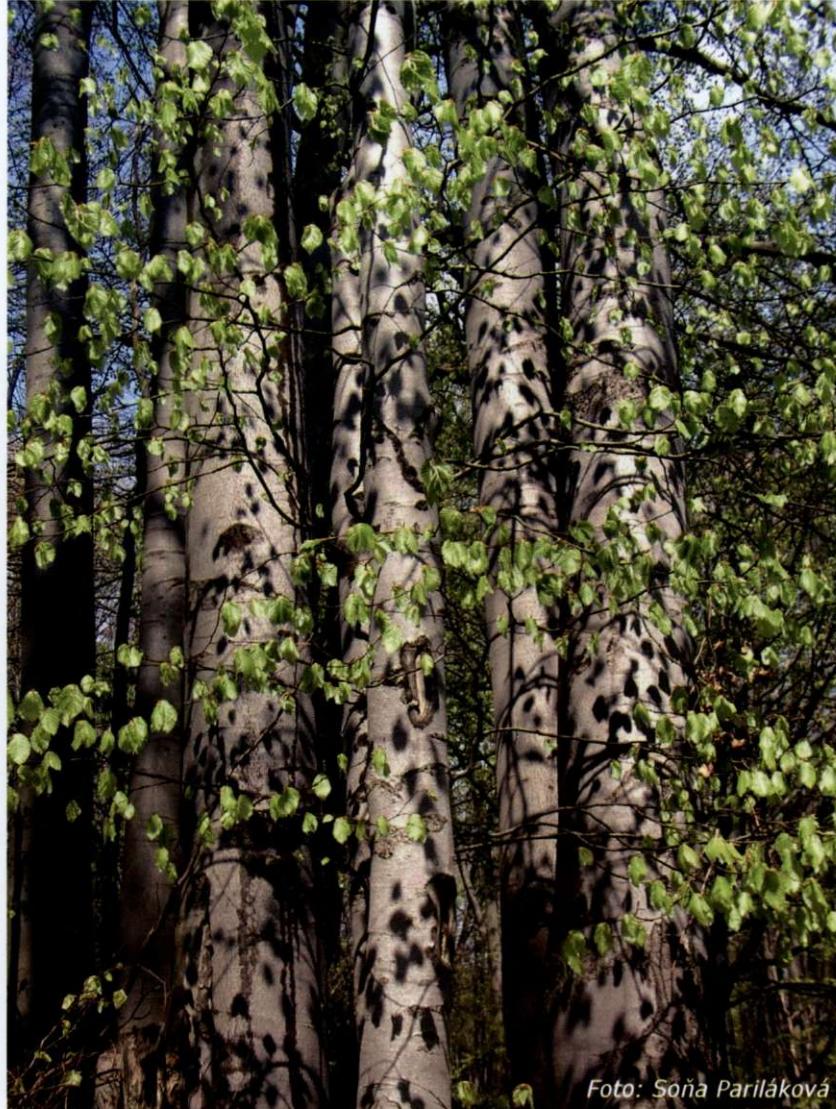

Foto: Soňa Paríláková

dia za tisícku symbolicky kupovali strom vo Vlčej a práve takto sa podarilo za 5 rokov vyzbierať sumu 3,2 milióna korún, potrebnú na kúpu lesa. Dnes táto zbierka pokračuje a postupne odkupujeme ďalšie lesíky v doline Jarabincík. Strom v našom lese majú napríklad spisovateľky Olga Tokarczuková z Poľska a naša Jana Bodnárová, poľská poetka a nositeľka Nobelovej ceny za literatúru Wisława Szymborská, filozof Erazim Kohák, sociologička Hana Librová, etnológ Arne Mann, historik Pavel Dvořák, fotograf Andrej Bán, džezový hudobník Martin Marinčák, herec Leopold Haverl, Kuly z Desmodu, Yxo z Hexu a množstvo ľudí z 19-

genius loci

časopis prešovskej univerzity

na pulze...

tich krajín celého sveta! Dnes si už málokto kupuje strom sám pre seba. Väčšinou sú to nezvyčajné dary k narodeninám, sobášom a k narodeniam detí. Mnohé dary sú veľmi dojímavé. Napríklad po smrti pre manžela, ktorý

miloval Čergov. Alebo 26 stromov pre dcéru, ktorá zahynula vo veku 26 rokov. Alebo dar matke novorozeniatka – 9 stromov za každý spoločne prežitý mesiac.

Náš pralesík má aj jedinečný predmet ochrany. Nechránime tam jedľu bielu alebo vlka obyčajného či vzácný druh chrobáčika alebo kvietkov. Chránime tam evolučné procesy, čiže všetko, čo sa tam odohráva. Inak povedané, my ľudia tam praktizujeme takzvané „ničnerobenie“. Myslím, že je to sympathetický druh činnosti – nečinnosti. Nerúbeme tam stromy ani ich nesadíme, nestrieľame tam na žiadnu zver, vyvrátené kmene stromov nechávame tam, kde spadli. Nič

nepostrekujeme chemikáliami. Takto pekne bez zasahovania si Vlčia žije už od okamihu vyjednávania o kúpe v roku 1997. Kedysi dávno – pred vyše sto rokmi – les patril Štefanovi Nikazovi. Tažil tam buky súce na pálenie dreveného uhlia. Uhliarske míle sú roztrúsené po Vlčej ako pamätníci tých

čias. Jedna z nich sa volá Glumova mila. Nášmu strážcovi lesa tam kradol miestny Glum priamo z batohu zásoby na celý týždeň. Časy, keď cez náš les chceli udržiavať zväznici temné sily, pripomínajú barikády na nej na oboch vstupech do nášho lesa. Potok, ktorý vo Vlčej pramení, dostal meno Vlčí hlt. Nedaleko prameňa je pri zvalenej jedli buk Jaromíra Nohavica a jedlička jeho obdivovateľky

Hany Sladkej. O poschodie vyššie, na hornej zväznici, je buk, ktorý dostala ako dar fínska fotografka Sanni Seppo. Na konár stromu zaviazala šnúročku zo svojho šálu a podľa prastarého fínskeho zvyku si niečo zaželala.

Foto: Simona Fochlerová

Na PULze

Časopis zaregistrovaný na MK SR pod číslom EV 2836/08

ISSN 1337-9208

Ročník II / 2009, číslo 2

Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove

Redakcia: Mgr. M. Ivanová, PhD. (šéfredaktorka), Mgr. S. Pariláková, PhD., Mgr. A. Mitrová, PhD., Z. Kováčová

Redakčný kruh: doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., PhDr. L. Adamová, prof. PhDr. P. Kónya, PhD., ThDr. PaedDr. Ing. G. Paľa, PhD., PhDr. PaedDr. M. Ferencová, PhD., Mgr. R. Rusňák, PhD., Mgr. P. Kochan, PhD., PaedDr. K. Lukáč, PhD., PhDr. I. Ondriová, PhD., Mgr. Gabriela Mihalková, PhD.

Logá rubriky a titulná fotografia: Ivana Gibová

Sadzba: Ing. Ladislav Nagy

email: redakcia@unipo.sk

Náklad: 1000 kusov

Nepredajné

Tlač: Tlačiareň Kušnir Prešov

Vlčiu môžete navštíviť. Je označená po obvode dvojitým červeným pruhom ako každá rezervácia, povinnými tabuľami so štátnym znakom a názvom rezervácie. V blízkosti turistického chodníka pod hlavným hrebeňom nájdete textovú tabuľu, na ktorej je výstížne napísaný dôvod prísnej ochrany nášho lesa. Do Vlčej sa treba pravidelne vracať a pozerať sa na to úžasné divadlo vývoja lesa bez ľudských zásahov.

Dáša Lukáčová
Lesoochranárske
zoskupenie VLK

Výsledky Akademického Prešova 2009

Výsledky súťaže vo vlastnej literárnej tvorbe poézie a prózy

Poézia:

(porota:

Mgr. Ľubica Somolayová, PhD.,
Mgr. Peter Milčák, PhD.,
Mgr. Ján Gavura, PhD.)

1. miesto:

Lenka Suchá (FF PU v Prešove)

2. miesto:

Ľuboš Lehocký (FF UKF v Nitre)

3. miesto:

Renáta Kuliovská
(FF UK v Bratislave)
a Ružena Šípková
(VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave)

Čestné uznania:

Lukáš Šándor
(PBF PU v Prešove),
Veronika Jančíková
(FF PU v Prešove),
Milan Sabo (FF PU v Prešove)

Próza:

(porota:

doc. PhDr. Marta Součková,
PhD., Mgr. Peter Milčák, PhD.,
doc. PhDr. Valerij Kupka, CSc.)

1. miesto:

Anna Vlčková (FF PU v Prešove)

2. miesto:

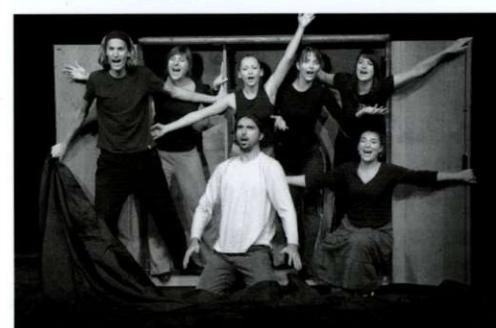
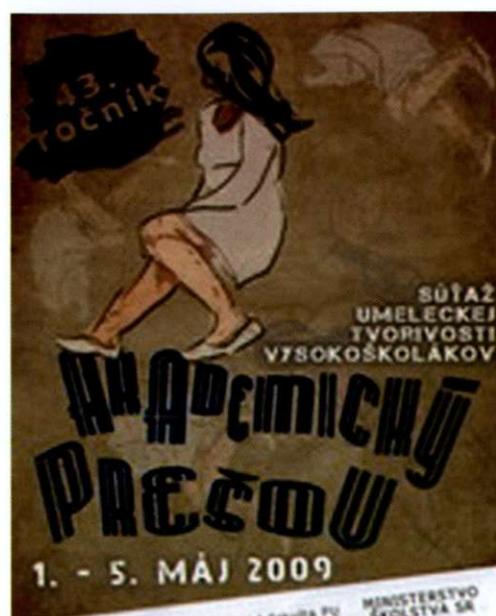
Lenka Suchá (FF PU v Prešove)

3. miesto:

Abdelarazak Bouali
(FHV UMB Banská Bystrica),
Helena Fábryová
(PF UK Bratislava),
Radoslav Šafraň
(FF PU v Prešove)

Čestné uznanie:

Zdenko Fajčák
(FF PU v Prešove),
Ivana Polčíková
(UKF v Nitre)

Výsledky súťaže Studentského divadla

(porota:

PhDr. Miron Pukan, PhD.,
doc. PhDr. Peter Káša, PhD.,
prof. PhDr. Karol Horák, CSc.,
Mgr. Eva Kušnírová, PhD.)

Laureáti:

Studentské divadlo FF PU
v Prešove za cyklus divadelných
diel Projekt 09

Studentské divadlo VYDI
za inscenáciu Absurdity

Ďalšie ocenenia:

Cena Adele Mitrovej za podnetnú
režijnú interpretáciu Sartrovej

drámy S vylúčením verejnosti

Cena Terézii Petruškovej
a Šindliarskemu našemu divadlu

za invenčné scenáristické

spracovanie aktuálnej témy

Cena Divadlu teatrálnej

skratky pri FF PU v Prešove

a Petrovi Karpinskému

za inšpiratívny prístup

k autorskému divadlu

Cena Divadlu Ja a My za scénickú

miniatúru Petry Mikulovskej

a kolektívu Baletka

Cena Detu Bratislava

za inšpiratívnu pohybovo-

-hereckú kreáciu v inscenácii

Best of Crockhaus 2009

Výsledky súťaže v umeleckom prednese poézie a prózy

(porota:

prof. PhDr. Ján Gbúr, CSc.,
doc. PhDr. Juraj Rusnák, CSc.,
PhDr. Miron Pukan, PhD.)

Poézia:

Miesta neboli udelené

Próza:

1. miesto:

Zuzana Paššová
(FF UK v Bratislave)

2. miesto:

Laura Urbanová
(FF PU v Prešove)

3. miesto neudelené

HLINA

Krajina sa točí
ako na hrnčiarskom kruhu
Zatiaľ čo sa slepo dívať
slnko vypaľuje ticho
Vezmeš ho medzi prsty
a prudko zahasíš
V korunách syčí knôť
Vypláší vtáky
ktoré nebo chytá za chvost
Ich perie
vykríkne do dlaní

SPLÝVANIE

„Svetlo je príliš hlboko“
vravia tvoje ruky
ponorené do seba
Učia sa od rýb
ako skromne mlčať
V prúde
sa všetko povie za ne

Lenka Suchá
(1. miesto – poézia, AP 2009)

BAZÉN (úryvok)

Po niekoľkých hodinách tancovania na Orchestra Baobab, po pití whisky a namáčaní tváří sa vydáme na cestu, zatvoríme dvere, zhasneme svetlo. Mám oblečený svetlozelený kabát, muž mi napráva károvaný šál, nemám čiapku, mám obuté kožené kožušinové čižmy. Točí sa mi hlava, môj muž ma drží za ruku a stále mi opakuje, že sa mu takto páčim, že som pekná v zelenom kabáte uprostred gdaňskej čiernej noci, že som pekná, keď stojím nad vodou, keď sa opieram o zábradlie oproti Morskému múzeu, keď sme tam sami dvaja o tretej ráno, my dvaja a škrípajúci piesok pod našimi nohami. Áno, je to tak, som fascinovaná, tento týždeň tu, február na pláži na severu Poľska, naháňame sa a hráme sa s loptou, mrznú nám ruky, fúka studený vietor, slnko je mrazivé a veľmi fragmentárne, kŕmime husi a čajky, labute s dlhými štíhlymi krkmi a sme tu len kvôli fotke, ktorú sme si urobili na móle v Sopote, ktorú si dáme vyvolať a bude tou najkrajšou spomienkou na toto šťastné obdobie nášho života, na porozumenie a otvorenhosť, lebo neviem, kedy príde opäť ten čas, neviem, kedy príde a ja budem znova neznesiteľne introvertná, budem mlčať a len sa pozerať a môj muž mnou bude triať, bude mi klášť otázky a všetko pôjde zo mňa ľažko, budem príliš hlboko ponorená v bazéne, v bazéne s naoko modrou chlórovanou vodou. Objímame sa na Mariackej ulici, presne tam, na najkrajšej ulici v tomto meste, objímame sa, nikto tu nie je, nijaké pohyby, nijaké zvuky. Hovorím mu, že v Sopote bolo najkrajšie, na tom bielom móle s bielymi lavičkami, v reštaurácii, z ktorej sme videli na klzisko a korčuliujúce sa deti, pozerali sme sa na osamelú ženu v norkovom kožuchu, ako stála pri tom klzisku, potom sa vybrala na pláž a tam sa nehýbala, len sa pozerala na more, na jednu loď na obzore, len tam stála a nič viac.

Anna Vlčková
(1. miesto – próza, AP 2009)

